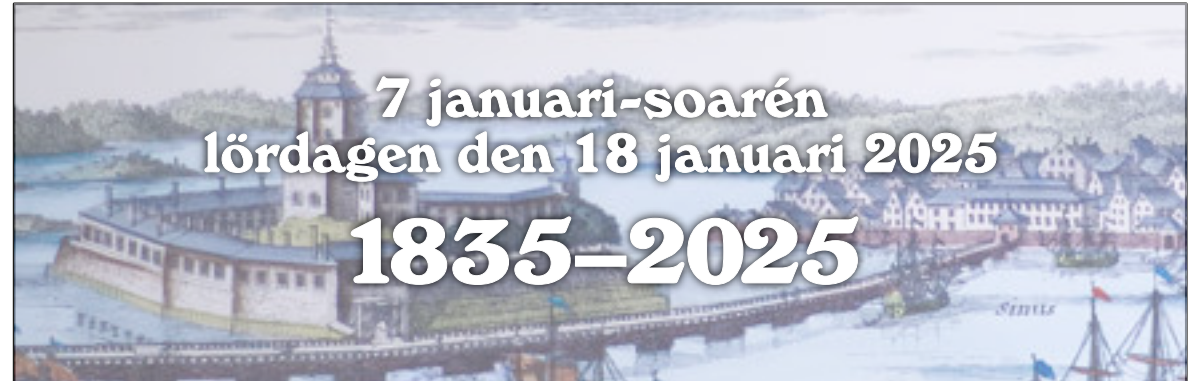

Redaktionsbyrån var fordomsdags: Salakkalahtigatan 9 • Telefon 336 • Redaktionstid kl. 8–12, 7–12
Kontor och expedition: Salakkalahtigatan 9 • Telefon 324 kl. 9–14

7 januari-soarén lördagen den 18 januari 2025 1835–2025

Bästa vän av Wiborg

Det är vår stora glädje att önska alla hjärtligt välkomna till 7 januari-soarén
lördagen den 18 januari 2025 kl. 18
på Riddarhuset, Riddaregatan 1, Helsingfors.

Festtalet hålls av Emer Silius, som talar om Bankernas Viborg. Under kvällen får vi även njuta av musik, och dansa till tonerna av Grani Jazz Quartet & Bianca Morales.

Dags att samlas med vänner och släktingar för att fira i äkta Wiborgsstämning!

Föreningen 7 januari rf
Styrelsen

Supékortets pris inklusive måltidsdrycker är 130 euro för vuxna och 90 euro för ungdomar under 18 år. Kom ihåg att ta med en del kontanter för lotteriet, kringlorna m.m.

Anmälningar och bordsreserveringar tas emot senast fredag 10.1.2025 med den elektroniska blanketten på föreningens webbsida wiborg.fi/osa eller per telefon 0500 911 449 (Monica Saxén).

Vänligen meddela även om allergier samt specialdieter.

Supékortet skall betalas senast 10.1.2025 till kontot i Nordea
FI74 1572 3000 3725 99, BIC/SWIFT NDEAFIHH. Anmälan och betalningen är bindande. Skriv tydligt i meddelandefältet för vem inbetalningen är. Behållningen från festen går till välgörenhet och till föreningens kulturella verksamhet.

Frack eller mörk kostym med ordnar.

Ur innehållet

På paraden uppmärksammar vi först *Årets wiborgare*, grafikern Helena Helkama, som bland annat ritat ett stort antal wiborgskort till Föreningen 7 januari.

På sidan 4 inleder Lars-Einar Floman sin fyra sidor långa, rikt illustrerade djupdykning i ämnet *Viborgs kyrkor*.

På sidan 8 redogör Sebastian Zinovieff FitzLyon för *Baron Alexander von Meyendorff*, en tsarens man med starka band till Viborg.

Minister Pär Stenbäcks tal under Östra Finlands Nations 100-årsfest handlar om det knepiga begreppet *Identitet*.

På sidan 10 är det dags för nästa stora exposé, då Emer Silius på två rikt illustrerade uppslag ger sig i kast med *Viborgs banker*.

Därefter följer den traditionella avdelningen *Boknytt*, men också Mikael Westerbacks översikt över *Bankmannen och wiborgaren Victor Hoving*.

På omstående sida är det dags för nästa festtal, denna gång av Laura Kolbe, som under den förra 7 januari-soirén talade om *Stadens själ genom berättelser, öden och upplevelser*.

WN:s korresponderande redaktör Rainer Knapas står för ett helt uppslag notiser, som berättar både om *Historiskt och nytt*.

Uppslaget med alla *Viborgsföreningar* och deras verksamhet är lika digert som förr, och på sista sidan kan vi ta del av *Årets nyheter från Viborg*, där Alexej Melnov och Natalia Asejeva redogör för aktuella renoveringar och konserveringar av det historiska Viborg.

Wiborgs Nyheter riktar ett varmt tack till alla skribenterna och annonsörerna i detta nummer!

Årets wiborgare Helena Helkama, född Alfthan

Helena föddes 16.1.1916 i Viborg till en gammal och ansedd familj. Då Helena föddes var hemmet förmöget, med åtta rum och kök, och hushållet omfattade såväl kokerska, tvätterska, husa och barnjungfru samt några tjänarinnor. Helenas far Ferdinand Alfthan var 58 år då Helena föddes och hennes syskon var då redan mellan åtta och femton år. Fadern hade en egen grossistfirma samt ett eget kafferosteri. Dessutom var han direktör för Havis tvål- och stearinljusfabrik. Ferdinand Alfthan hörde till Viborgs stadsfullmäktige och var kommerseråd samt Belgiens konsul i Viborg. Dessutom var han en stor kulturvän och konstälskare. Fadern dog när Helena var fem år och då inskränkte hennes mor Gerda (f. Lindenwald) hushållet radikalt och flyttade till ett mindre hem med endast en tjänarinna.

Helena trivdes inte i skolan, där hon hade faster Toni som teckningslärarinna, faster Ester som musiklärarinna och kusin Ingrid Borenius som rektor. Det fanns för mycket släktingar i skolan. Men den främsta orsaken var nog att hon alltid hade varit mera intresserad av konst och ritande än av skolarbetet. Redan som liten flicka hade Helena skrivit sagoböcker och ritat bilder till sina sagor. Under skoltiden skrev hon också tillsammans med sin goda vän Thelma Starckjohann en tidning som hette

Silver Moon. Thelma och Helena skrev artiklarna tillsammans och Helena ritade bilderna.

Som 16-åring avslutade Helena skolan och gick ett år i Ritskolan i Viborg, varifrån hon följande år flyttade till Helsingfors för att studera vid Ateneum. Hennes mor och tjänarinnan Kaisu flyttade med Helena till Helsingfors. Vid Ateneum studerade Helena till reklamteknare – det som numera heter grafiker. Under hennes tid i Ateneum hade Helena bland andra Tapio Wirkkala, Kaj Franck, Tove Jansson och Leila Jännes-Ignatius som studiekamrater.

Då Helena dimitterades från Ateneum år 1938 åkte hon till London till en grafisk skola för fortsatta studier, och när hon återvände hem började hon jobba på reklambyrån Ilmo. Här stannade hon bara några månader; Vinterkriget började och byrån stängdes.

Helena anmälde sig till Röda Korset och blev en "lilla syster" i vinterkriget. Hon arbetade på sjukhusen i Pälksaari och Tiuruniemi där hon skötte om sårade. Hon blev krigsveteran och bar sitt veteranmärke med stolthet.

År 1942 gifte Helena sig med Paavo Helkama och år 1944 åkte hon med tjänarinnan Kaisu och lilla Hannele till Sverige undan bombningarna i Helsingfors. I Sverige livnärde sig Helena med att rita till exempel pappersdockor och målarböcker.

Då hon återvände från Sverige jobbade hon som freelancer och ritade målarböcker och postkort. Men

tiderna var svåra och tryckfärgerna dåliga. Resultatet var inte alls lika bra som teckningarna och Helena

lämnade därför freelancearbetet för att ägna sig åt familjen. På 1960-talet ansvarade Helena för inredningen av Hotel Regatta, som var det första och då enda hotellet i Hangö.

Helena älskade att åka slalom både i Alperna och i Lappland. Slalomåkningskommissionen kom sedan att bli ödesdiger för henne. Som 82-åring råkade hon ut för en olycka i slalombacken med därpå följande komplikationer. Följande jul, då Helena låg på intensivavdelningen på Tölö Sjukhus, utgav Unicef ett julkort ritat av henne med Betlehems Stjärna.

Efter sjukhusvistelsen var Helenas högra ben förlamat och hon kunde inte längre röra sig utan kryckor. Hon fick visserligen mera tid att rita postkort, bokpärmar och bordsdekorationer. Nu skapade hon bland annat ett stort antal Viborgskort och julkort. Helena Helkama avled 23.12.2004 i Helsingfors.

Helena var en fullkomlig perfektionist och en sann estet. Hon ville ha skönhet i sin omgivning och hon kunde också själv skapa skönhet. För Helena betydde livskvalitet mera än kvantitet.

Föreningen Sjunde januari rf har under de senaste åren haft glädjen att utge fyra av Helena Helkamas Viborgsmålningar i form av kort som säljs till förmån för föreningens välgörenhetsverksamhet.

Ledaren

Vi vill börja med att rikta ett stort och hjärtligt tack till Wiborgs Nyheters senaste huvudredaktör, **Lars-Einar Floman**, som nu valt att gå i välförtjänt pension efter ett långt och framstående arbete i tidningens ledning. Lars-Einar Floman tjänstgjorde som tidningens huvudredaktör under utgivningsåren 2012 till 2024, och med sitt gedigna arbete har han försäkrat att Wiborgs Nyheter vuxit vidare i sin roll som en betydelsefull aktör i processen att hålla staden, dess historia, nutid – och framtid – levande i våra sinnen och för kommande generationer. Vi som blir kvar i redaktionen hoppas på (och räknar med!) Lars-Einar Flomans fortsatta stöd och goda råd för vårt arbete.

Wiborgs Nyheter har en lång och ärevärdig historia. Tidningen grundades år 1899 och följde en tradition av ett antal både svensk- och finskspråkiga tidskrifter i Viborg varav många var visselrigen ofta rätt kortlivade. Wiborgs Nyheters första chefredaktör (huvudredaktör) var **Sigurd Roos** (1861–1918), som fastställde som tidningens syfte i följande ord:

”Stödd på den i landet rotfästa svenska kulturen skall tidningen sträfoa att arbeta för denna kulturs forbestånd och förkovran, till välfärd och välsignelse för hela fäderneslandet. Men lika noggrant skall tidningen, så vitt det i hennes förmåga står, äfven beakta och beakta det finskspråkiga folkelementets intellektuella och materiella lifsintressen. Öfver och fram om allt annat skall nämligen ställas det gemensamma fäderneslandets väl.”

Denna definition visar hur Wiborgs Nyheter placerade sig i den rådande ideologiska, politista och språkliga diskussionen i en tid då Finland sökte sin identitet och sin framtid. Efter självständigheten och

förändringarna i landets allmänna ideklimat fick tidningen en lite starkare roll just bland den svenskspråkiga folkdelen. Tidningen fortsatte ända fram till kriget år 1939.

Efter kriget och förlusten av Viborg återupptogs Wiborgs Nyheter i Helsingfors, med en nystart år 1953. Det är också här som tidningens och Föreningen Sjunde januariars vägar förenades och Föreningen Sjunde januari rf är tidningens utgivare sedan dess. Den nya Wiborgs Nyheter bar speciellt under de fyrtio första åren alla viborgsätlingars och viborgsvänners sorg och nostalgi över förlusten av staden; det var svårt, ibland omöjligt, att besöka gamla hem i staden och omgivning-en. Men med tiden fick den historiska nyfikenheten och objektiviteten mera utrymme, och Wiborgs Nyheter etablerade sig främst som det som tidningens chefredaktör Per-Erik Floman år 2008 kallade en ”kulturpublikation”.

Sedan Sovjetunionen upplöstes år 1991 och efter att gränsen öppnades i högre grad, började Wiborgs

Wiborgs Nyheters roll och uppgift har förändrats. Nu på 2020-talet ser vi fortfarande som Wiborgs Nyheters uppgift att främja och upprätthålla Viborgsrelaterad historia och kultur. Wiborgs Nyheter strävar även till att bevaka den litteratur och konst som idag återspeglar vårt historiska Viborg. I detta nummer av tidningen får vi läsa bland annat om den ryska politikern baron von Meyendorff som hade kontakter med familjen von Nicolay och spenderade en tid av sitt liv på gården Monrepos, vi får läsa om kyrkorna samt om bankväsendet i staden under den finska tiden och därtill får vi en presentation över ”Årets wiborgare” 2024, konstnären Helena Helkama. Likaså får vi inblickar i vad som pågår i staden just nu. Och så får vi som vanligt höra vad de svenska och finska viborgsföreningarna varit verksamma med under det senaste året.

Vi hoppas att även årets tidning uppfyller de tre centrala retoriska principerna för en text: att beröra känslor, att lära något nytt och att väcka till handling. Det är Wiborgs Nyheters läsarkrets som har uppdraget att bära vidare minnet och arvet av Viborg till kommande generationer.

Idag har tiderna dock åter förändrats, och det gör att även

Nyheter även berätta mera om det utvecklingsarbete och den återuppbyggnad som de nya viborgarna utförde. Under de följande decennierna fick vi läsa glädjande många berättelser om hur det nya millenniets Viborg restes på historiens axlar. I många projekt arbetade sakkunniga och frivilliga från båda sidorna om riksgränsen sida vid sida. De nya viborgarna var också intresserade av dessa texter, och redaktionen (i första hand Lars-Einar Floman och Emer Silius) äkte årligen till Viborg och presenterade översättningar av artiklarna inför en talrik publik. Utöver historia och kultur berättade Wiborgs Nyheter om hur staden mötte en ny verklighet och lyfte blicken mot framtiden. Viborg var nu en ny stad – men samtidigt också den samma.

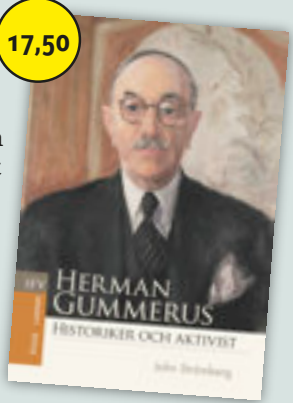
Idag har tiderna dock åter förändrats, och det gör att även

Herman Gummerus – historiker och aktivist

Herman Gummerus (1877–1947) var både historiker med antiken som specialitet, politisk aktivist under förryskningsperioden, samt en av det självständiga Finlands första diplomater, först i Ukraina och sedan i Italien. Hans böcker och rapporter lästes både av beslutsfattare och militärer, medan karriären växlade mellan utrikesförvaltningen och det akademiska. **John Strömbergs** biografi går till källorna i det finska Riksarkivet, och innehåller även sällan sett bildmaterial. Biografin behandlar också mer elfldängda ämnen, som Gummerus engagemang för Lapporörelsen, och hans tyskvänlighet under andra världskriget.

Alla 24 SFV-biografier över svenskspråkiga finländare som inte får glömmas bort finns i lager. Böckerna är ypperliga gåvor! Läs mer, beställ och köp på boklund.fi (sök på "SFV") Fråga också efter böckerna i bokhandeln!

Bläddra bland bilder från gamla Viborg på sls.finna.fi

Läs av QR-koden för att gå direkt till bilderna.

WIBORGs NYHETER

Chefredaktör Maria Salenius: info@wiborg.fi

Utgivare: Föreningen 7 januari, styrelseordförande Maria Salenius

Adressförändringar & prenumerationer: Ann Holm-Dellinger

ann.dellringer@gmail.com
045-167 3134
Gröndalsstranden 15 B 39
02710 Esbo

Prenumerationspris 20 euro

Tidningen kan även köpas på Akademiska Bokhandeln.

Tryckeri: Grano, Helsingfors 2024

Varje student, doktor och herreman går i en hatt från Wahlman

grundad i Wiborg 1901

Museoala Sofiagatan 5

Laulu Viipurist

Visan som professor Henrik Zilliacus så briljant analyserade i sitt festtal på 7 januari 1954 har hängt med i alla Östra Finlands Nations sångböcker sedan 1933 och har genom åren sjungits flitigt på nationens sitsar och årsfester. Melodins ursprung och författaren till texten har ändå varit okända.

Vid en genomgång av diverse ärvda skrifter hemma dök det upp ett litet anspråklöst sånghäfte med titeln *Kyytipoiika – välipaloja eli palan välejä*, utgivet 1945, som jag bläddrade igenom. Föga överraskande bestod innehållet som titeln anger främst av olika bordsvisor. Men till min stora glädje upptäckte jag där även *Laulu Viipurist* med titeln *Vanhast Viipurist* och – hast du mir gesehen – med angivelse av både textförfattare och melodi.

Visan är skriven av Unto Kupiainen (1909–1961), FD, finsk poet, översättare och litteraturforskare. Han föddes i Helsingfors, gick i skola i Viborg och blev student från Viborgs klassiska lyceum 1927. Han gav i tiden ut både diktsamlingar, romaner och litteraturvetenskapliga arbeten.

På 1950-talet verkade han som professor i inhemsk litteratur vid Socialhögskolan. Han skrev också sångtexter och översatte bl.a. Fredmans Epistlar till finska.

Som melodi till Vanhast Viipurist anges visan Talvella Talikkalan markkinoilla som fortsätter: --ja kesällä Tampereella, heilani soitteli saksanpolkkaa elämäni kanteleella. Visan har skivinspelats av bl.a. Tapio Rautavaara. Melodin sägs vara en finsk folkvisa och *Laulu Viipurist*/Vanhast Viipurist travesterar i viss mån ursprungstexten med sju verser medan *Laulu Viipurist* har hela nio. Talikkala var en by i St:Andrae socken vid Vuoksen på Karelska näset, vida känd för sin vintermarknad. Talikkala hette också en stor förstad till Viborg sydost om Batteribacken. Även här sägs marknader ha hållits för i tiden.

Henrik Zilliacus (1908–1992) var professor i grekisk litteratur vid Helsingfors universitet och Östra Finlands Nations inspektör åren 1945–55 och 1960–68.

Lars-Einar Floman

En gemytlig Viborgsbal

Den 21 januari 2024 var en klar och snörik vinterkväll då festbelysningen i Riddarhussalens höga fönsterrutor och kallade Viborgsvännerna till årets 7 januariisoaré. Den här gången var det 130 festsguna som strömmade till för att igen en gång fira Viborgsminnet under vedertagna former.

Ovanför trappan till festväning-en, där Föreningen 7 januariars styrelse och därjämte festkommitté tar emot gästerna, ligger balens gästbok uppslagen och där kan varje festdeltagare förse sig med en presentation på svenska och finska av "Årets wiborgare". Det är Tyrgilsmuseet som utser Årets wiborgare och år 2024 var det **Helena Helkama** vars minne hedrades med titeln. Hon skapade i tiden bl.a. 7 januariisoaréns traditionella bordsdekorationer med välkända Viborgsmotiv.

Efter att ha försett med ett glas bubbel fördelade sig de festklädda gästerna på elva namngivna och stilfullt dukade bord: Biskopsgatan, Eden, Eliagatan, Handelsgillet, Papula, Officersgatan, Salakkalahti, Wilken koulu, Karjaportsgatan, Varggatan och Wiborgs hofrätt.

Efter det inledande minglet kungjorde kvällens konferencier **Erik Andersin** välkomstalet av arrangörsföreningens ordförande **Maria Salenius**. Hon betonade föreningens centrala uppgifter att på olika sätt bära vidare minnet och arvet av Viborg. Föreningen återskapar fru **Sofia Örns** vision att genom en årlig fest stöda hjälpbehövande barn, vilket nu förverkligas genom Kyrkans Utlandshjälp. Till uppgifterna hör sedan länge också utgivningen av *Wiborgs Nyheter*.

Under middagen fick gästerna njuta av såväl musikprogram som festtal. Kvällens musikgäst var sopranen **Varvara Merras** som sjöng sin i publikens hjärtan, både med sin underbart klingande röst och sina välvalda sånger som påminde om gamla Viborg och dess traditioner. Festtalare var professor **Laura Kolbe**, som talade under rubriken

Laulu Viipurist

Viipuri linna tornist näkkyi Nuutipoja passas. :. Viipurilaine rakkaus assuu syvämies ja vassas. :.

Kultai kans myö puureskeltii Viipuri rinkilötkii. Kultai kans myö muisteltii niit Viipuri kuutamöotkii.

Ku mie kosi kuutamos ja ku sie sanoit "Kii vet", sillo se meijä rakkaus" sai pyrstö sekä siivet.

Älä sie kulta ikävöikkää älä sie koskaa sure, kassele taivaa tähtilöit ja rinkilei sie pure.

Siinuhaa mie rakasta, ku sie oot miu mau mukkaa. Ei siu laillas suuvella tok ossaa tyttö kukkaa.

Mie oon oppint elemä koulus miinust sekä lussaa. Tyttö tunne mie siit heti mil lail tyttö pussaa.

Sie oot niiku viinerleipä, siu nimmeis onkii Alli. Suu siul on ku paakköisiini, ja syvän ku tanssini ralli.

Kuuleha sie kullannuru etkös sie miust tykkää? Kaks suut syöp nyt rinkilei, kak syvänt yhes sykkää.

Rakkaus täyttää syvänt nyt, ja rinkel täyttää vassaa. Niihä myö ain eletää, juu, nii se hyvi passaa.

Stadens själ genom berättelser, öden och upplevelser. Festtalet publiceras på annan plats i detta nummer.

Efter festtalet serverades en läcker chokladfondant med kaffe och romgrädd. En som vanligt själv-mant uppställd kör ledde galant all-sången *Wiborg, du Tyrgils stad...* innan det blev dags för kaffe och dans till *Grani Jazz Quartet & Bianca Morales*. Balen inledades traditionellt med *Polonaise* under ledning av festmarskalken **Harri Tilli** som givetvis också annonserade både *Une valse honoraire* och *La valse général* innan man övergick till modernare taktarter och tongångar på parketten. Försäljningen av lotter, Wiborgskringlor och lösnummer av nya WN bidrog till feststämningen.

En av balens sista höjdpunkter brukar vara **Paul Jones** som också nu samlade en uppsluppen skara

Viborgsvänner på dansgolvet.

Lars-Einar Floman

Viborgs kyrkor

Lars-Einar Floman

Kyrkorna var en viktig och synlig del av Viborgs stadsbild och stadens brokiga historia har satt sina spår i kyrkobyggnader och kyrkoliv. Artikeln presenterar några av de viktigaste kyrkorna i Viborg under gångna tider, med en utblick mot dagens Viborg.

Viborgs slott grundades 1293 och i den gamla borgen fanns i tiden också en slottskyrka som nämns i ett påvligt brev på 1400-talet. Den finns inte längre kvar i våra dagar.

På en kartskiss av Viborg på 1500-talet syns förutom stadsmuren och dess försvarstorn stadens tre medeltida kyrkor: den gamla domkyrkan, Franciskanernas kloster och Dominikankonventet. Även om klostren försvann efter reformationen levde minnet av dem fortfarande kvar i gatunamnen Klostergatan, Gråmunkegatan och Svartmunkegatan.

Gamla domkyrkan

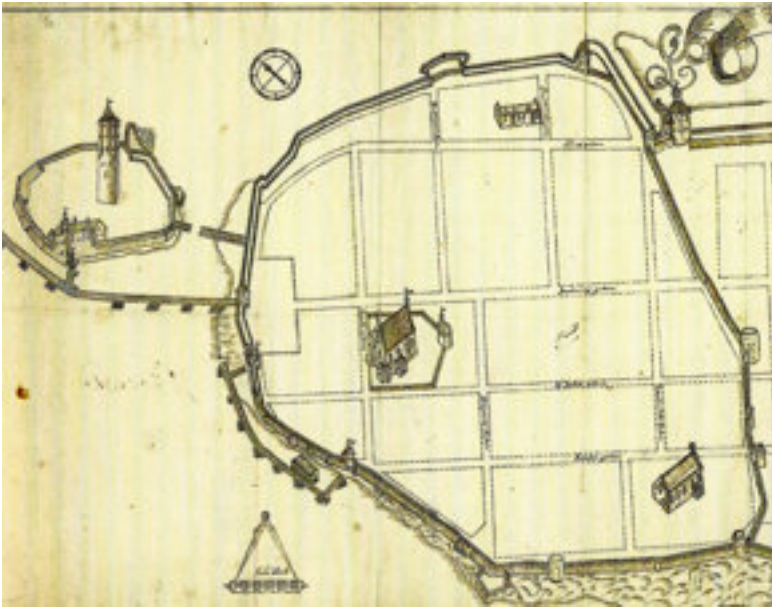
Den s.k. gamla domkyrkan och första stadskyrkan är troligen stadens äldsta kyrka och nämns redan 1403 då Viborg fick sina stadsprivilegier. Den har en växlande och sorglig historia. Gabriel Lagus konstaterar i sin Ur Wiborgs historia från 1893 att ”Wiborgs gamla domkyrka är med hänseende till de många och mångfaldiga öden, hon genomgått, en af de märkvärdigaste byggnader i vårt land - - -”

En katolsk församling grundades i Viborg senast på 1300-talet och de första träkyrkorna brann ner eller förstördes av novgorodernas härjningar i början av 1400-talet. Kring 1435–45 uppfördes en ny kyrka av sten, i stort sett i samma stil som andra medeltida stenkyrkor i Finland. Den brann redan i samband med stadens brand år 1477 och byggdes upp igen och förstorades senare. Under den katolska tiden lär kyrkan ha varit praktfullt inredd men i samband med reformationen lät Gustav Vasa också här beslagta kyrkklockor och andra föremål av värde för kronans räkning.

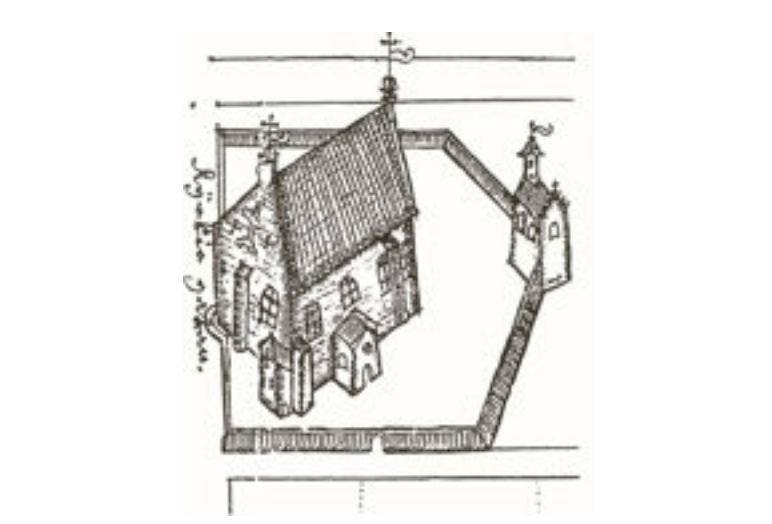
Efter reformationen blev Viborg biskopsstift och dess första biskop 1554 blev Paul Juusten från Juustila, i tiden studiekamrat med Mikael Agricola i Wittenberg.

Mikael Agricola, skolgången i Viborg och sedermera ärkebiskop i Åbo, dog i Nykyrka österom Viborg år 1557 på väg hem efter fredsförhandlingar med Ivan den förskräcklige i Moskva. Begravningsgudstjänsten hölls i domkyrkan i Viborg och Agricola begravades sannolikt under domkyrkans golv. Spår av någon biskopsgrav har aldrig hittats i domkyrkan, som sedan dess drabbats av många bränder och förstörelse. Enligt den senaste Agricolabio-grafin blev arbetet på Agricolas gravsten kanske aldrig slutfört.

Efter Stolbovafreden 1617 var Viborg för nästan hundra år framåt förskonat från krig men inte andra olyckor. Hela staden brann igen 1628 och då brann också domkyrkan ner. Den byggdes upp igen med benäget bistånd av Gustav II Adolf. Kyrkan försägs med orgel och praktfull inredning av ett slag som inte lär

1. Viborgs stadsplan på 1640-talet.

2. Gamla domkyrkan, detalj av stadsplanen.

3. Domkyrkan och dess klocktorn. Utsnitt av Erik Dahlbergs teckning för Svecia antiqua et hodierna från 1690-talet.

ha skådats sedan den katolska tiden.

Då Peter den Store intog Viborg år 1710 bombades domkyrkan sönder och samman och användes sedan till en början som stall och magasin och slutligen som ortodox kyrka fram till slutet av 1700-talet, då den nya ortodoxa katedralen blev färdig. Domkyrkobyggnaden återgick till att tjäna som magasin men fungera-

de igen som ortodox kyrka från 1913 fram till 1918.

Sedan de vita trupperna under inbördeskriget hade intagit Viborg i april 1918 hölls på valborgsmässoaftonen en tacksägelsegudstjänst i kyrkan i närvaro av general Mannerheim. Kyrkan återinvigdes som luthersk helgedom.

4. Domkyrkan 1912. Teckning av Viktor Svætichin

Gamla domkyrkans ruin och klocktornet

I det självständiga Finland användes den gamla domkyrkobyggnaden som garnisonskyrka. Under vinterkriget samlade man de frusna liken av stupade soldater i kykan där de välsgnades till gravens ro. Söndagen den 18 februari 1940, i vinterkrigets slutskede, utsattes Viborg för ett förödande bombanfall. Föregående kväll hade kistor med 108 stupade soldater förts till kyrkan för att därifrån transporteras vidare till sina hemtrakter. Kyrkan träffades av brandbomber och med kyrkan brann också kistorna med de stupade soldaterna. Rester av de stupade

påträffades följande år då Viborg återerövrades och de begravades då på gården framför kyrkan. Ett temporärt minnesmärke sattes upp där. Den nyaste minnesstenen som finska staten lät resa år 2000 med text på finska och ryska stod dock kvar ännu för några år sedan. I dag är kyrkoruinen en sorglig syn, men planer finns för att snygga upp ruinen och den närmaste omgivningen.

Den gamla domkyrkans klocktorn står på en bergklack invid kyrkoruinen. Klocktornet är synligt i bakgrunden på den välkända Viborgsvyn av Vattenportsgatan, i tiden kallad Finlands vackraste gata. Tornet fick sin nuvarande nyklassis-

5. Fältgudstjänst i domkyrkoruinen 1942.

6. Domkyrkans ruin i dag.

7. Franciskanerklostrets plats i hörnet av Gråmunkegatan och Karjaportsgatan.

ka utformning 1793 under Katarina den storas tid. För ombyggnaden stod guvernementsarkitekten Johann Brockmann, ursprungligen från Reval, som planerade både kyrkor och många stenbyggnader i Viborg under 1790-talet. I början av 2000-talet var klocktornet fallfärdigt men en grundlig renovering utfördes 2017–19.

Urverket i klocktornet har sin egen historia. Urmakaren Petter Elfström, ursprungligen från Stockholm, flyttade från Lovisa till Viborg där han 1795 fick uppdraget att montera in ett nytt urverk i klockstapeln. Urmakarfamiljen Elfström skötte sedan klocktornets ur i fem generationer ända fram till fortsättningskriget. Under den senaste renoveringen reparerades också det gamla urverket i St Petersburg och de fyra urtavlorna visade rätt tid igen.

Klosterkyrkorna

Klosterväsendet i Finland var på medeltiden en viktig kulturell länk till Norden och Europa, katolska kyrkan var ju den tidens motsvarighet till EU. I Finland grundades endast några få katolska kloster. Viborg fick ovanligt nog två kloster, troligen på grund av stadens betydelse som katolsk utpost mot öster. Franciskanernas konvent omtalas första gången år 1403 som ”Den helige Erasmus kloster”. Den lilla klosterkyrkan byggdes först i trä och murades i sten på 1480-talet. Klostret låg i närheten av Karjaporten på en plats som numera kan lokaliseras till hörnet av Gråmunkegatan och Karjaportsgatan, inte långt från Runda Tornet.

Av gråbrödraklostret finns i dag inga spår. Efter reformationen revs en del av klostrets byggnader och teglen användes för att reparera det genom Viborgska smällen välkända och enligt legenden illa åtgångna Andreastornet. Franciskanernas klosterkyrka användes sedan i något skede som luthersk kyrka fram till 1628 då den förstördes i stadens brand. De sista resterna av kyrkan revs drygt hundra år senare och ett bostadshus uppfördes på toten. År 1925 uppförde firman Hackman ett sockermagasin vid Karjaportsgatan. I samband med bygget upptäcktes på platsen gamla husgrunder samt rester av källarvalv och en gravgård som

troligen hade tillhört klostret.

Dominikanorden kom till Åbo redan på 1200-talet och i gamla urkunder nämns ett dominikankonvent i Viborg 1427 sedan påven 1392 gett sitt tillstånd att grunda klostret i Viborg. Dominikanerna uppförde på 1480-talet en stenkyrka i närheten av Rådstornet i stadsmuren. Den gata som senare drogs fram där fick heta Klostergatan.

Efter reformationen byggdes dominikanernas kyrka om till spannmålmagasin efter att Gustav Vasa lagt undan en del stenar för slottets reparationsarbeten. Senare användes byggnaden igen som kyrka. Under 1600-talet fungerade den gamla klosterkyrkan som stadens andra och ibland också enda kyrka när domkyrkan brandskadats och inte kunde användas. Det intilliggande Rådstornet tjänade som klocktorn. Då domkyrkan förstördes i samband med Peter den Stores erövring av Viborg 1710 fick klosterkyrkan fungera som stadens huvudkyrka.

En omfattande ombyggnad och förstoring av kyrkan inleddes 1828. För ombyggnaden i nyklassisk stil svarade arkitekt Anders Fredrik Granstedt under överinseende av Carl Ludvig Engel. Kyrkan användes sedan av den finska stadsförsamlingen och Viborgs landsförsamling och under självständighetstiden som landsförsamlingens kyrka. Invid kyrkan låg det idylliska Munktorget.

Efter ombyggnaden stod kyrkan oförändrad fram till vinterkriget. Men den 10 februari träffades den av en brandbomb och därefter återstod endast ytterväggarna. Under sovjettiden renoverades kyrkan och byggnaden fungerade som verkstad för eltekniska produkter. Byggnaden brann ner 1989 och blev helt förstörd. En del ytterväggar står kvar men resterna och hela miljön har länge varit i bedrövligt skick. Enligt tidningsuppgifter från Viborg finns det emellertid nu planer på att bygga upp kyrkoruinen och väggarna har redan stöttats upp för att undvika ytterligare förfall.

Rådstornet är det enda återstående tornet i den gamla stadsmuren. Tornet står fortfarande kvar, ryska arkeologer har företagit utgrävningar där och bl a. knackat fram tidigare dolda gotiska valvbågar liknande dem som finns i Tallins stadsmur. Rådstornet är numera öppet som

7. Franciskanerklostrets plats i hörnet av Gråmunkegatan och Karjaportsgatan.

9. Den gamla klosterkyrkan blev efter ombyggnaden landsförsamlingens kyrka..

10. Landsförsamlingens kyrkoruin.

historisk sevärdhet.

Petri- Pauli kyrkan

Under Katarina den storas tid togs initiativ till två nya kyrkobyggen i Viborg som blev färdiga på 1790-talet. Först kom den ortodoxa katedralen, sedan fick Viborgstyskarna

8. F.d. dominikankonventets kyrka 1814.

9. Den gamla klosterkyrkan blev efter ombyggnaden landsförsamlingens kyrka..

10. Landsförsamlingens kyrkoruin.

tillsammans med Viborgssvenskarna sin egen kyrka 1799. Det officiella namnet var Pauli kyrka efter tsaren Paul I som var regent då kyrkan stod klar. I praktiken den kallades den ändå Petri-Pauli, antingen efter Peter den Store i dåtidens anda eller

med apostlarna i åtanke. Framför kyrkan låg en öppen plats, Paradplanen. De lutherska församlingarna i Viborg delades upp i fyra självständiga församlingar först 1906: den finska församlingen, landsförsamlingen,

11. Petri-Pauli kyrka i dagens Viborg.

12. Preobrazjenska katedralen.

den svenska och den tyska. Den svenska församlingens första kyrkoherde, från 1906 till 1916, var prosten Sune Fredrik Gräsbeck (1857–1916). Många av hans ättlingar har varit aktiva medlemmar av olika Wiborgsföreningar.

Petri-Paulikyrkan klarade vinterkriget nästan oskadd men inredningen blev förstörd och byggnaden användes som kulturhus och biograf. Efter återerövringen av Viborg 1941 inreddes kyrkan på nytt och användes också som garnisonskyrka. Den sista gudstjänsten hölls där den 11 juni 1944. Efter kriget blev kyrkan klubb för marinens matroser. Men efter Sovjetunionens fall togs byggnaden igen i bruk som luthersk kyrka under Ingermanlands Kyrka. Då Petri-Paulikyrkan 1999 fyllde 200 år överlämnade tre av prosten Sune Fredrik Gräsbecks barnbarn – Per Erik Floman, Tor Gräsbeck och Lennart Gräsbeck – ett porträtt av honom till kyrkans sakristia.

Wiborgsarkitekten Uno Ullberg ritade ett stilrent församlingshus för Petri-Paulikyrkans församlingar. Byggnaden från 1932 står fortfarande kvar och på den lilla stentavlan ovanför ingången kan man urskilja texten: Petri-Pauli – Församlingshus – Gemeindehaus.

Preobrazjenska katedralen

Den nya ortodoxa katedralen invigdes 1790 vid stadens nya huvudtorg, Valltorget. Kyrkan ritades ursprungligen av den i Ryssland mycket kända arkitekten Nikolaj Lvov, som åtföljde Katarina den stora på hennes resa via Viborg till Fredrikshamn 1783 där hon skulle träffa Gustav III. Hon beslöt då i nåder att tillmötesgå de ryska stadsbornas begäran om en ny kyrka. Den invigdes 1790 och blev senare tillbyggd med det ursprungligen fristående klocktornet. Katedralen kan betecknas som ett av Viborgs mest betydande arkitektoniska minnesmärken. Granne söderom torget blev Ståthållarens palats, senare hovrättens hus, och mittemot kyrkan stod det nya rådhuset som uppfördes vid samma tider. Kyrkan kallas Preobrazjenska katedralen eller Kristi förklarings katedral.

Också den här kyrkan klarade sig genom krigen utan större skador och står kvar fortfarande i dag, skönt inredd. Viborg är numera säte för en ortodox biskop som bär titeln ”Biskop av Viborg och Kexholm”. År 2014 övertog det ortodoxa stiftet det

15. Nya domkyrkan före kriget

14. Hyacinthuskyrkans byggnad

ortodoxa kyrkan fram till 1923. Då sökte sig Finlands liksom Estlands ortodoxa kyrka till patriarkatet i Konstantinopel och fick en autonom

av kyrkans ikoner finns bevarade i Nyslott och i det ortodoxa kyrkomuseet i Kuopio. Kyrkan byggdes upp på nytt på 1990-talet med frivilliga krafter, i stort sett likadan som tidigare, men några tiotal meter från sin ursprungliga plats. Den invigdes 1999 som ett första minnesmärke över den ortodoxa kyrkans återupplivande i Viborg.

På Ristimäki begravningsplats byggdes under 1930-talet en ny ortodox kyrka, ”Alla heligas kyrka”, som ritades i enkel "novgorodisk" stil av Nikodim Nikulin och Uno Ullberg. Den invigdes 1936 men förstördes totalt redan i vinterkriget. Inredning och ikonostas togs från den ortodoxa kyrkan byggd 1924 i Havis stadsdel. En ikon som skänkts till kyrkan av kommerserådet Alexander Sergejeff räddades före krigsutbrottet och är numera av ortodoxa kyrkomuseet deponerad i Uspenski-katedralen i Helsingfors. Kyrkan i

ställning.

Eliaskyrkan klarade vinterkriget men brann i samband med den ryska reträtten från Viborg 1941. En del

13. Eliaskyrkan.

Havis har återuppybyggts på senare år och en ny ortodox kyrka har också uppförts sydost om centrum, inte långt från begravningsplatsen.

Hyacinthuskyrkan

I Viborg fanns också en romersk-katolsk kyrka, Hyacinthuskyrkan, belägen på Vattenportsgatan i en 1600-talsbyggnad som är en av Viborgs äldsta och som i tiden tillhörde familjen Jaenisch. Under 1700-talet hade huset också fungerat som ett slags föreningshus för den ryska tjänstemannaadeln och kallats ”Viborgs riddarhus”. Huset övergick 1801 till den katolska församlingen.

För att tillmötesgå behovet bland de polska, litauiska och vitryska soldater, som tjänade i den ryska armén och var utposterade i garnisonerna i Viborgs län, hade tsaren Paul I låtit grunda en katolsk församling i Viborg 1799. Fram till självständighetstiden var församlingen underställd den ryska katolska ärkebiskopen i Mohilev som i dag ligger i nordöstra Belarus. Utöver de katolska soldaterna var bl.a. böhmiska glasblåsare runtom i regionen medlemmar av den katolska församlingen. Kyrkan tillägnades det polska helgonet S:t Hyacinthus.

Under vinterkriget lades verksamheten ner men prästerskapet återvände i juni 1942. Efter kriget hade kyrkobyggnaden använts som teater. Efter återerövringen av Viborg invigdes den på nytt som kyrka julen 1942. Byggnaden klarade sig ändå relativt oskadd genom krigen och under sovjettiden verkade där en konstskola för barn. Senare var huset konstnärstateljé men har nu övertagits av museiförvaltningen på Viborgs slott.

Nya domkyrkan

Nya domkyrkan i Viborg var en viktig sentida kyrkobyggnad som sedan krigen är helt utpländ. Den ritades av Viborgsarkitekten Eduard Dippell i gotisk stil och invigdes 1893. Invigningsgudstjänstens predikan hölls av pastor Gräsbeck som då var tjänstförrättande kyrkoherde i den finska församlingen.

Kyrkan hade plats för ettusen personer. Altartavlan var målad av Pekka Halonen. Mittemot kyrkan uppfördes det stora s.k. Wiklundska huset. Enligt en historia hade byggarne Wiklund försökt sälja tegel från sitt ägandes tegelbruk till kyrkobygget, men ordern gick till en annan leverantör. Wiklund blev då mäkt

förnärdad och lär ha sagt att ”ni ska få se att när er kyrka fallit sönder och samman så står Wiklundska huset, byggt av mina tegelstenar, ännu kvar!”

År 1908 restes Emil Wikströms staty av Mikael Agricola framför kyrkan som kallades Agricolakyrkan innan den blev Viborgs nya domkyrka då staden igen blev biskopssäte 1925. En hjältestod skulpterad av Gunnar Finne restes 1921 framför kyrkans långsida i närheten av den plats där under inbördeskriget stupade skyddskärister hade begravats.

Det berättades i tiden också att en medlem av finska församlingen, Mikko Reponen, under en gudstjänst 1936 steg upp i kyrkbänken och med hög röst förkunnade, att det inte kommer att dröja länge innan främmande trupper drar fram över Viborg och att också detta Herrens hus kommer att förstöras. Tyvärr besannades både Wiklunds och Reponens profetior. Under vinterkriget träffades kyrkan av flera bomber i början av februari 1940. Då de finska trupperna återvände till Viborg 1941 hade kyrkobyggnaden delvis rivits. Efter förlusten av Viborg 1944 revs återstoden och på platsen restes en Stalinstaty. Agricolamonumentet var försvunnet liksom Finnes hjältestod. Wiklundska huset står fortfarande kvar...

I dag finns en välskött park där kyrkan tidigare låg. På initiativ av Viipuri-säätiö kunde ett minnesmärke över de i Viborg begravda resas på platsen 1983. Minnesstenen har text på Viborgs fyra språk. Och år 2009 avtäcktes under festliga former ett nytt, ryskt minnesmärke över Mikael Agricola, som lyftes fram som fredsstiftare. Den nya Agricolastatyn är placerad utanför Petri-Paulikyrkan och är gjuten efter Emil Wikströms original.

Talikkala kyrka

I Viborg fanns före kriget också en mängd andra kyrkor och kapell, begravningskapell och bönehus av olika slag i stadsdelarna utanför centrum. En av dem var Talikkala, ursprungligen Björkö kyrka, uppförd 1743. Den flyttades i början av 1900-talet till Kolikkobacken i Viborg sydost om centrum och brann ner under vinterkriget. Den gamla träkyrkan i Björkö hade sin egen historia. På sin resa till S:t Petersburg 1777 skänkte Gustav III kyrkan en nattvardskalk i massivt guld som nu finns i Nationalmuseums samlingar.

Hiekkä bönehus och kapell

Ett bland många mindre bönehus och kapell utanför Viborgs centrum var bönehuset i Hiekkä. Det uppfördes 1911 på initiativ av och bekostat av baron Paul Nicolay på Monrepos som ett av hans filantropiska projekt. Han ställde också den behövliga tomten till förfogande. På 1920-talet byggdes bönehuset ut och blev Hiekkä kapell.

Det här kapellet hörde till de få kyrkobyggnader i Viborg som klarade kriget oskadade. Inredningen förstördes och byggnaden användes som gymnastik- och festsal. Efter återerövringen av Viborg iståndsattes kyrkan igen och var utöver Petri-Pauli den enda kyrkan som fungerade i Viborg under fortsättningskriget. Då Viborg gick förlorat 1944 stod kyrkan kvar och användes av sovjetregimen som biograf tills den år 1993 återigen renoverades till kyrka för Viborgs pingstvänner. Dess öde i dag är okänt.

Synagogan

Viborg hade också en synagoga och en judisk församling efter 1861. Den sista synagogan i Viborg efter 1910 var ett trähus på Kalevagatan. Byggnaden förstördes helt av en bomb på vinterkrigets första dag. På Slottsgatan fanns ett församlingshus med samlingsutrymmen och ett unikt bibliotek på jiddish. Den judiska församlingen i Viborg hade 250 medlemmar. Den judiska begravningsplatsen i närheten av Ristimäki utplånades under krigen och på platsen står i dag en bensinstation. I närheten fanns också en liten muslimsk begravningsplats.

Papula ortodoxa regementskyrka

Kyrkorna i Viborg har under olika skeden tjänat som annat än religiösa samlingslokaler. Ibland har utvecklingen gått i motsatt riktning eller så har något annat religöst samfund tagit över. I Papula stadsdel norrom centrum uppfördes i början av 1900-talet en ortodox träkyrka för det ryska 7 Finska skarpskytteregementet. Kyrkan syns på en del gamla vykort. Då Finland blev självständigt behövdes den här regementskyrkan inte längre. Byggnaden överläts till KFUM, tornen revs och kyrkan byggdes om till en samlingslokal för den kristliga föreningen.

Handelsgillet

Som en kuriositet kan här nämnas en känd träbyggnad på Karjaports-

16. Hiekkä bönehus.

17. Katedralgrunden på Tervaniemi.

gatan som i tiden fungerade som klubblokal för Handelsgillet i Wiborg. Den förföll efter kriget men byggdes upp igen på 1990-talet, nu i sten, men helt i samma stil som den gamla byggnaden. Huset användes sedan som samlingslokal för Jehovas Vittnen i Viborg. Det är ovisst om vittnena fortfarande är kvar där. Handelsgillet i Wiborg företog i maj 2001 en resa till Viborg för att avtäckta en minnesplakett på utsidan av det återuppybyggda forna klubbhuset.

Landsarkivet på Tervaniemi

Under autonomitiden i början av 1900-talet planerades en ny stor

18. Landsarkivet.

Referenser:

Belinki, Karmela. I Viborg taltes också jiddish. Wiborgs Nyheter 2018.

Floman, Per Erik. Wiborgs kyrkor, deras uppkomst och öden. Wiborgs Nyheter 1996.

Heininen, Simo. Mikael Agricola – hans liv och verk. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 817, 2017.

Hiekkänen, Markus. Suomen keskiajan kivikirkot. Suomen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2018.
Kemppi, Hanna. Ristimäen kirkon elämäнкаari ja Viipurin ortodoksinen kulttuuri. Viipurin suomalaisen kirjallisuuseuran toimitteita 22, Helsinki 2020.

Lagus, Gabr. Ur Wiborgs historia. Wiborg 1893.

Meurman, Otto-I. Viipurin kirkot. Viipurin suomalaisen kirjallisuuseuran toimitteita 6, Helsinki 1983.

Stenius-Mladenov, Birgitta. Katolska församlingen i Viborg. Wiborgs Nyheter 2016.

Bildkällor:

1: Neuvonen, Petri, Viipuri. Rakennusperinnön seitsemän vuositataa, 2008 – 2; 4: agricola.fi – 3: suecia.kb.se – 5: SA-kuva – 6: ru.wikipedia.org – 7: foto L.-E. Floman – 8: Kauppi, Ulla-Riitta – Miltsik, Mihail, Viipuri, Vanhan Suomen pääkaupunki, 1993 – 9: Postkort – 10, 11, 12, 14, 16: ru.wikipedia.org – 13, 15, 18: wiipuri.fi – 17: Museiverket

Baron Alexander von Meyendorff (1869–1964) en tsarens man med ett starkt band till Viborg

Sebastian Zinovieff FitzLyon

(i svensk tolkning av Maria Salenius)

Baron Alexander Felixovitj von Meyendorff var en betydande rysk politiker under den tid som ledde till revolutionen år 1917 samt en välkänd skribent och föreläsare om rysk politik under sin tid i exil. Efter en tid i Lettland och England, bodde baronen med sin hustru på Monrepos i Viborg från år 1933 till 1939. Där inledde han en livslång vänskap med familjen Nicolay.

Alexander föddes år 1869 i Baden-Baden i Tyskland som yngste av fem söner i den ryska diplomatfa­miljen von Meyendorff. Hans far, Felix von Meyendorff (1834–71), var av tysk-baltiskt ursprung och modern var den ryska furstinnan Olga Gortjakova (1838–1926). Efter faderns tidiga död flyttade Olga med sönerna till Weimar där hon åter­upptog sin långa vänskap med kom­positören Franz Liszt (1811–86). Alexander publicerade senare omkring sexhundra brev från brev­växlingen mellan modern och den berömda kompositören. I familjen Nicolay går en stoppad stol i arv. Stolen sägs ha tillhört Franz Liszt. Den måste ha kommit till familjen Nicolay via baronen Alexander. I dag finns stolen hos skribenten Sebastian Zinovieff FitzLyon.

Alexander gick i skola Weimar, men studerade sedan juridik vid uni­versitetet i Petersburg. Sedan 1893 handhade Meyendorff olika tjänster inom den ryska statsförvaltningen, och samtidigt undervisade han även vid universitetet i Petersburg. Från år 1907, i ungefär tio års tid var Meyen­dorff medlem i den ryska riksduman, de första två åren som dess viceord­förande. Han representerade de liv­ländska godsägarna i det liberalkon­servativa, monarkistiska okto­brist­partiet. I den rollen var han aktivt i händelsernas centrum under åren före revolutionen, då duman försökte ta över makten av tsaren.

Alexander von Meyendorff använde även sin parlamentariska position för att aktivt stöda storfur­stens tendömet Finlands intressen. Bland annat motarbetade Meyendorff sin kusin Pjotr Stolypin (1862–1911) då denne under sin tid som premiär­minister (1906–11) strävade efter att begränsa finnarnas rättigheter bl.a. gällande religion. Detta ledde till att Alexander von Meyendorff ansågs vara ”den ryska statens fiende” och därefter permanent var under den hemliga polisens uppsyn. Stolypin kämpade aktivt mot de revolutionära styrkorna, även genom att begränsa yttrandet av kritiska åsikter överallt i imperiet, men han blev sedan mör­dad av vänsterrevolutionären Dimit­rij Borgov i Kiev i september 1911.

En annan av Alexander von Meyendorffs kusiner var den briljan­ta men vilsleddade adelsmannen Georgij Tjitjerin (1872–1936). Tjit­jerin ärvde sin fars gods och blev därmed mycket förmögen, men senare anammade han bolsjevismen och tvingades i exil år 1904. Efter revolutionen återvände Tjitjerin till Moskva och verkade som folkkom­missarie (minister) ända till år 1930,

Julfirande med barn, vuxna och hundar i salen på Monrepos 1938: stående fr.v. Alexander von Meyendorff, Tatjana von der Pahlen, Nicolas von der Pahlen och två okända damer, sittande fr.v. Sophie von der Pahlen, Varvara ”Babo” von Meyendorff, Marie Nicolay. Villmanstrands museer, Wiipuri-museo.

vilket var en lång tid i bolsjevikmätt. Alexander von Meyendorff upprätt­höll korrespondens med Tjitjerin från oktoberrevolutionen till år 1928.

Under sin tid i den ryska riksdu­man var Meyendorff medlem i dumans bibliotekskommitté. Skri­bentens farfar Lev Aleksandrovitj Zinovieff, som var Meyendorffs vän och en av de yngsta medlemmarna i duman, var också ivrig att ingå i samma kommitté. Alexander von Meyendorff överlät med tiden sin plats just till Zinovieff.

Baron von Meyendorff var gift två gånger. Hans första hustru var den georgiska furstinnan Nina T­su­lukidze. Skribentens far berättade följande anekdot om den första baronessan:

"Under den tiden som Meyendorff undervisade vid universitetet i Petersburg blev han förälskad i en georgisk kvinna som kom att bli hans första hustru, Nina. Som ung flicka hade Nina varit en av hov­damerna i det georgiska hovet. Varje morgon gick hovdamerna till floden för att hämta vatten, och de bar krukor på sina huvuden på vägen tillbaka till palatset. Det gjorde att Nina ännu som gammal kvinna ståtligt rakryggad.

Ninas första man var en stråtrö­vare som överfull välbärgade ryssar och rövade och dräpte dem. En dag kom mannen hem och bad hustrun koka kaffe, gömma både mannen och hästen och säga hon inte visste var han var, om någon frågade. Kosackerna kom och såg röken från skorstenen och fann två koppar på bordet. De gissade att mannen var i närheten, och så blev han gripen. Eftersom det ryska

imperiet inte kände till dödstaff fick mannen en fängelsedom. "Om jag överlever tjugosex år i fängel­set kommer jag tillbaka till dig", sade mannen. Så blev det dock inte. Nina flydde till Moskva och anhöll hos tsaren om nådigt beskydd. Tsaren var välvillig och utnämnde en av sina män till för­myndare åt den skyddslösa unga damen.

Nina kom fort in i det nya sam­hället. En dag skulle hon åka spår­vagn med sin kusin, men det fanns inte ens rum att stå i vagnen. Kusinen föreslog då att de skulle slå ihjäl biljettkontrollanten och ta över två upptagna säten. Nina påpekade att sådana brutaltiteter inte sker i Ryssland varpå kusinen kallade folket barbarer som inte försvarar sin ära. "Au contraire, mon cher", svarade damen.

Den första hustrun avled år 1906 och efter det gifte sig Alexander med Varvara "Babo" Shervashidze (1859–1946). Även hon var från en furstlig georgisk familj. Inga barn föddes i dessa två äktenskap.

Efter att Meyendorff med sin andra hustru flytt undan revolutio­nen, med ett krigskepp till Storbri­tannien som resans sista etapp, bodde han i London och undervis­ade vid högskolan för ekonomi och statsvetenskap (London School of Economics). Han skrev även artiklar och böcker om rysk politik. År 1927 fick Meyendorff lettiskt medborgar­skap och han beskrev sin nationalitet som rysk-tysk. Sina språkkunskaper uppgav han i följande ordning: ryska, tyska, franska, engelska och lettiska.

Då Alexander von Meyendorff pensionerades sig år 1933 flyttade han och hustrun till gården Mon­repos i Viborg. Baronessan Marie

Etiketter från apoteksflaskorna tillhö­rande baronessan von Meyendorff.

von Nicolay (1856–1941) och hen­nes yngre syster, grevinnan Sofie (1862–1943), var barnbarn till Alex­anders farbror. Sofie var änka efter greve Konstantin Johann Georg von der Pahlen (1861–1923), och deras son var Nicholas von der Pahlen (1896–1963). Alexander von Meyendorff var fadder till Nicholas son Peter, som föddes år 1936.

Paret Meyendorff bodde i några rum i biblioteksbyggnaden på Mon­repos. Här skrev Alexander essäer och artiklar om rysk politik. Han studerade även bibliotekets samling­ar då han arbetade på en bok om Ludwig Heinrich von Nicolays min­nen över filosofen Jean-Jacques Rousseau.

Det här var naturligtvis en turbu­lent period i europeisk politik. Hitler hade nyligen kommit till makten och samarbetade med Sovjetunionen som skakades av ett monstruöst poli­tiskt förtryck. Detta ledde till Stalins rädsla för Tysklands förräderi samt till hans planer att besätta en del av Finland.

Sina sista år tillbringade Meyendorff åter i London. Skribenten och hans bror minns baron Meyendorff väl då han ofta besökte deras hem i London i början av 1960-talet. Baronen var då redan över nittio år gammal, men han gick den över tre kilometer långa vägen från sitt hem och vägrade alltid att bli skjutsad med bil. Han berättade till pojkarna att han alltid tog ett kallt bad om morgnarna. Kanske det var just kombinationen av de långa promenaderna och

de kalla baden som höll honom så frisk och hjälpte honom leva till den höga åldern av nästan 95 år. Bar­on von Meyendorff var en oförglömlig syn med sin ståtlighet, utstrålning och engagerande konversationer – samt det präktiga skägget. Baronen gav skribenten en samling apoteks­flaskor, några från Apoteket vid Salutorget i Viborg. Etiketterna bär baronessan von Meyendorffs namn samt den dåvarande adressen i Mon­repos. Den senaste av etiketterna är daterad den 2 juni 1939. År 1939 återvände Aleksander och hans hustru slutligen till London. Samma år attackerade Sovjetunionen Fin­land och intog Viborg.

(Sebastian Zinovieff FitzLyon var aktiv inom näringslivet i St Petersburg från 1993 till 2013 och har varit Australiens honorärkonsul i sta­den sedan 2003.)

Källor:

- Nekrologer över baron Meyendorff, speciellt den av Lena Rapp.

- En biografisk essä över baron Meyendorff, med detaljerade bibliografiska referenser, av Mikhail Efimov (historiker på Monrepos) (2010-talet)

- Diverse ryska nätkällor

Identitet

Minister Pär Stenbäcks festtal vid ÖFN:s 100-årsjubileum den 24 februari 2024 på Gamla Studenthuset

Herr kansler, inspektor, kurator, wiburgensare, cives, hyvät kutsuvieraat, bästa festpublik

När jag säger *identitet*, vad tänker lyssnaren då på? Har jag en östfin­ländsk identitet? Identitetsfrågor är knepiga och en diskussion om dem brukar sluta med kompromissen att vi alla bär på många identiteter: Vi har en lokal sådan, vi är östnylän­ningar, finlandssvenskar, finländare, nordbor och européer, kanske också världsmedborgare.

Vid läsningen av den förnåma historiken *Mot alla odds* förstår jag att ÖFN har kämpat med ett distinkt identitetsproblem under sin hundraåriga existens. Karelen och Viborg var en levande, pulserande realitet under de första decennierna, varefter den fysiska staden brutalt försvann in bakom en järnridå, bakom en gräns som inte enbart var en stats- och nationsgräns, utan även en kultur- och religionsgräns och framför allt en systemgräns mellan diktatur och demokrati.

Men nationen var tvungen att gå vidare, men hade samtidigt svårt att glömma. Helt förstäligt ville de för­lustdrabbade wiburgensarna värda sina traditioner och sina minnen och de har gjort det med bravur. En blick på den alltid lika aktuella Wiborgs Nyheter avslöjar att det idag finns nästa ett dussin olika wiburgensiska sammanslutningar.

Leden glesnade och luckorna fylldes gradvis med studenter från bruksorter och de östnyländska läro­verken. Rekyteringsgränsen flytta­des så småningom västerut men ännu på 1960-talet gick den mellan Lovisa och Borgå. Den gränsen gav mig ett personligt identitetsproblem: Var jag nylänning eller östnylänning? Livets viktiga realiteter, vänner, fes­ter, romanser ledde mig till ÖFN med minnesvärda höjdpunkter såsom 40-årsjubileet 1964 från vilket komprometterande bilder skvallar om vad nationen kunde erbjuda. Och den som missat sista bus­sen och övernattnat på bruna soffan i nations-lokalen förblir alltid nationen trogen.

Under nationens andra resa till Viborg och Leningrad samma år under inspektor Zilliacus och kura­tor Andersins ledning konfrontera­des vi östnylänningar handgripligen med den östfinska och karelska iden­titetsproblematiken. När exkur­sionsbussen av oförklarlig anledning råkade få motorstopp exakt utanför begravningsplatsen i Sorvali och viborgarna skyndade sig att söka upp familjegravarna, insåg vi att bara tjugo år förflutit sedan de tvingats lämna omvärldaden av dem.

Nu har ättio år förflutit sedan det ödesdigra årtalet 1944 och det är både möjligt och nödvändigt att vidga perspektivet och höja blicken, att med dagens kunskaper om histo­riens gång bearbeta vårt förhållande till det förlorade Karelen och den till den synes fåfänga drömmen om en förnuftig och fruktbar relation till det Ryssland som spelat en så dra­matisk roll i for­mandet av vår nation­ella identitet.

Idag är gränserna, både den fysis­ka och de mentala gränserna österut stängda. Det är ingen tvekan om att det ryska angreppet på grannstaten Ukraina väckte skakande minnesbil-

Minister Pär Stenbäck. Foto: Vertti Luoma. ofn.fi.

der till liv hos vårt folk, självupplevda eller nedärvda sådana. Man kunde ha trott att de långa åren av anpass­ning till de geopolitiska realiteterna skulle ha satt djupare spår i folksjäl­en, men så var inte fallet: i slutändan var Paasikivis linje starkare än Kek­konens. Det är inte korrekt att ensi­digt avfärda denna folkliga attityd som russofobi, rysskräck, eller som oförmåga att uppskatta de impulser som historien, rysk kultur och när­heten till städernas stad, St. Peters­burg, erbjuder.

Under de två år som gått sedan invasionskriget började har jag då och då åtagit mig uppgiften att för­ en rikssvensk publik förklara den finländska opinionens beslutsamma kursändring bort från den alliansfria politik som så länge varit Sveriges vägmärke. Då har det förefallit naturligt att hänvisa till professor Kari Tarkiainens bok ”Moskoviten” som redogör för det svenska rikets umgänge med det ryska mellan åren 1478 och 1721, Nystads-fredens år, det år då Karelen införlivades med det växande ryska imperiet. Den förra riksarkivarien visar övertygan­de hur imperiet avancerat mot väster och aldrig vikit för annat än styrka på sin väg till Östersjöns kuster. Riksarkivet i Stockholm där fredsav­ta­len och förhandlingsprotokollen förvaras berättar om sekler av rysk förhandlingstaktik: Avtal som betraktades som ofördelaktiga kunde brytas, det svenska riket ansågs inte jämbördig med det ryska och ryssar­na ”kom med falska beskyllningar och ljög av hjärtans lust” och detta skedde återkommande under dessa 250 år, konstaterar forskaren. – Så fortsatte det onekligen under de föl­jande 300 åren.

Har dessa historiska fakta

självpåtagna men gagnlösa civilisa­tionsuppgift i Fjärrkarelen. Han hörde till den generation som fick ompröva, men jag vet inte i hur hög grad hans identitet förändrades under de tjugo år mellan hans nog så väsensskilda besök i Karelen.

I sin bok ”landet som var” skriver Rainer Knapas såhär: ”Karelen är en illusion och vision, som i Harry Martinsons Aniara, där ”Sång om Karelen” handlar om minnen och tider som i rymdens evighet strålar samman och om platser från skilda riken”.

Dagens värld är inte lämpad för illusioner. Idag har Finland som ett gränsland fått en ny och oroväckan­de betydelse. Nya gränshinder är inte enbart fysiska konstruktioner utan innebär också en mental omställ­ning. De generationer som jag före­träder måste inse att vi kanske inte återser St. Petersburg och Viborg i vår livstid.

Dagens studentgeneration kan i sin tur få vänta länge på den nödvän­diga politiska omvälvning som är förutsättningen för ett meningsfullt gränsöverskridande umgänge. Så länge den ryska imperialismen hyllar

talesätt som att ”Rysslands gränser finns där ryska soldater står” eller att ”en gräns är säker endast då det står ryska soldater på dess båda sidor”, kan vi inte slappna av. Men ni unga kan ändå hoppas att en vändning kommer såsom den hittills kommit under historiens gång, den kommer när vår granne förstär att fienden finns inom, inte utanför landets gränser, fienden i form av en tung historisk börda av totalitärt tanke­gods och autoritär tradition.

I detta perspektiv kan fundering­ar om den egna identitetstillhörig­heten tyckas överflödiga. Våra deliden­titeter är de som ger oss känslan till­hörighet, samtidigt som vår geme­nsamma finländska identitet innefat­tar det väsentliga, nämligen en tro på och ett arbete för demokratiska, fri­hetliga och liberala värderingar. I denna livslånga uppgift ingår enga­manget för den egna studentna­tionen som en viktig byggsten. Där­för hedrar vi idag hundraåringen för dess bidrag till sina medlemmars och vänners nytta och nöje, för den aka­demiska friheten och för fosterlan­dets förkovran inom de gränser som historien gett oss.

Jos siull' on snaijuu,
Juo Segejeffin tsaiuu

Toppen
Sergejeffs Java te i koppen!

Sergejeff
SINCE 1873
Löjtmantsvägen 10 • 00410 Helsingfors
tel. 532 041 • www.sergejeff.fi

Ljusreklamer, skyltar,
tejpar, service

Nokiasvägen 2-4
00510 Helsingfors

09-603330
0400-501655

myynti@suomi-neon.fi
www.suomi-neon.fi

alla

annonser i en större tidnings
fulla annonssidor

drunkna

men i Wiborgs Nyheter läses de

alltid

Obs.!

Ju förr prenumeratio­nen å **WIBORGs NY­HETER** sker, desto ti­digare vidtager tidnin­gens regelbundna hem­bärning.

Den ärade allmän­heten behagade erinra sig att lämpligaste tiden för prenumeration är nu, i kvartalets början.

Bankerna i Viborg

Emer Silius

Det gamla Viborg var mera en handelsstad än en industristad. Där fanns inte vattenkraft för större fabriksanläggningar, men staden hade en ordentlig hamn som även större lastfartyg kunde besöka. Sjöfartshandeln i Viborg fick sin början redan på medeltiden. Viborg tillhörde inte hansaförbundet men hade ett livligt handelsutbyte med hansastäderna. Viborg var Östra Finlands viktigaste hamnstad, och dess gynnsamma läge i norra ändan av Karelska näset gjorde att staden också på fast mark blev ett viktigt trafikcentrum med goda förbindelser till hela östra Finland och under fredstid även till S:t Petersburg och det övriga Ryssland. Förbindelserna gynnade handeln. I handeln behövs pengar, och för behandlingen av pengar behövs banker. I Viborg fanns det ett stort antal bankers huvudkontor eller viktiga filialkontor.

Bankverksamhetens historia

i ett nötskal

Sedan urminnes tid hade man använt olika betalningsmedel, såsom djurskinn, snäckskal eller olika metallföremål bl.a. i Kina och i Egypten. På 600-talet f.Kr. präglades de första mynten i standardstorlek i det lilla kungariket Lydien inom nuvarande Turkiet. Denna innovation satte fart på handeln och Lydien blev en välmående stat vars sista kung, Kroisos, gav sitt namn till alla senare krösusar.

Uppkomsten av pengar medförde någonslags bankverksamhet. Handelsmännen gjorde stora uppköp och då behövdes det kredit av försäljaren eller lån från någon som hade de behövliga pengarna. Det fanns också sådana som tog emot depositioner. Då myntprägling skedde i flera länder behövdes valutaväxlare som köpte främmande mynt och gav i stället lokala. Sådana myntväxlare nämns även i Nya Testamentet där Jesus stälpte ommynt deras bord på tempelområdet i Jerusalem.

De första egentliga bankerna förekom på 1200-talet i Italien, i synnerhet i Florens. Ordet bank kommer från italienskans banca som betyder bänk eller också försäljningsbord. Om pengarna tog slut behövdes bordet inte heller mera. Då slogs det sönder och det söndriga bordet kallades *bancarotta*, på svenska bankrutt. Många italienska banker blev dock mycket förmögna och kunde finansiera regenter och stater vilket gjorde bankerna inflytelserika men innebar också vissa risker på krigiska och osäkra tider. Kungarna och furstarna var bankernas stamkunder. Först några hundra år senare, på 1600- och 1700-talen, utvidgades bankverksamheten så att också den stora allmänheten blev delaktig i den.

Den första banken i Sverige grundades år 1656 av Johan Palmstruch och hette *Stockholms Banco* som under sin korta livstid också hann ha ett sidokontor i Åbo. Finland fick sin första bank i autonomitidens början då Alexander I lät grunda *Wäxel- Låne- och Depositions-Contoiret i Stor-Furstendömet Finland* (*Waibetus- Laina- ja*

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Finlands Banks hus i början av Torkelsgatan

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

Dekorationer på Finlands Banks vägg.

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings-Banken i Finland

Här vakade Finlands lejon över Förenings

Kansallis-Osake-Pankki hade Finlands vapen på väggen

bankhus finns kvar och är i användning. I trottoaren utanför ingången till Nordbankens forna huvudkontor bakom Runda Tornet ser man ännu bokstäverna NAB-POP.

Kansallis-Osake-Pankki

Kansallis-Osake-Pankki grundades år 1889 i Helsingfors för att befrämja det finskspråkiga affärsli- vet. Redan följande år öppnade banken som tredje stora affärsbank ett kontor i Viborg. Kontoret var beläget vid Biskopsgatan 16 (dåtida Biskopsgatan 6) men flyttade sedan till Torkelsgatan 4 till huset som senare inhyste Pursiainens café. År 1901 flyttade banken igen, denna gång till ett eget bankhus i hörnet av Torkelsgatan och Tawastgatan. Huset var planerat av arkitekterna Usko Nyström, Petrelius & Penttilä, hade tre våningar och en fasad av täljsten. Kontoret i Viborg var vid autonomitidens slut bankens största filialkontor. Banken hade därtill en mindre Repolafilial, först vid Repo- lagatan, senare i Pietinens hus mitt- emot järnvägsstationen. Kommerse- rådet Juho Lallukka verkade som medlem av Kansallis-Osake-Pankkis förvaltningsråd under åren 1907–1913. En av Viborgsfilialens långva- riga direktörer var fil.mag. Fredrik Johannes (Hannes) Saarinen vars bror Eliel hade ritat stadens vackra järnvägsstation.

Kansallis-Osake-Pankki utveck- lade sig snabbt till en hård konkur- rent för Förenings-Banken i Finland och Nordiska Aktiebanken för Han- del och Industri. Efter de sistnäm- da bankernas fusion fortsatte kon- kurrensen med Nordiska Förenings- banken som senare återtog det gamla namnet Föreningsbanken i Finland. Föreningsbanken och Kansallis-O- sake-Pankki tävlade över flera decennier om ställningen som Fin- lands ledande affärsbank. Kampen tog slut först år 1995 då bankerna slog ihop sina verksamheter och bil- dade Merita Bank. Nu fortsätter deras verksamhet i bankkoncernen Nordea.

Kansallis-Osake-Pankkis sista direktörer i Viborg före vinterkriget var Eino J. Hevonpää, Heikki Lähi- maa och R. Veisterä. Repolafilialen leddes av bankdirektör Veikko Vaaranen. Även Kansallispankki återvände till Viborg under fortsätt- ningskriget. Då leddes verksamheten

fortsättningsvis av bankdirektörerna Hevonpää och Veisterä.

KOP:s bankhus vid Torkelsgatan 8 står kvar men tycks vara i bostads- bruk. Det finska lejonvapnet i hörnet av ytterväggen påminner om husets historia. Enligt uppgift finns det plan- er att renovera huset.

Viipurin Suomalainen Säästöpankki

Viborgs finska sparbank grundades år 1902. Bankens stadgar godkändes av konstituerande mötet i juli 1902, och efter att guvernören hade fast- ställt dem kunde sparbanken öppnas i apotekshuset vid Rödabrunnstorget den 11 oktober. Bankens första kamrer och den enda avlönade funk- tionären var Väinö Weisell (senare Väisälä). Ordföranden för bankens principaler var parthandlanden Juho Lallukka och övriga principaler bl.a. rektor G. V. Valle, apotekaren Yrjö Björklund samt andra viborgska affärsmän och husägare. Styrelseord- föranden var kollegieassessor Gust. Z. Sandman.

År 1906 flyttade sparbanken till Rödabrunnstorgets andra hörn, S:t Peterburgska gatan 1, men återvände några år senare till apotekshuset, till dess andra våning där banken hade en stor expeditionssal och direktörs- rum till sitt förfogande. Som ban- brors Eliel hade ritat stadens vackra järnvägsstation.

Kansallis-Osake-Pankki utveck- lade sig snabbt till en hård konkur- rent för Förenings-Banken i Finland och Nordiska Aktiebanken för Han- del och Industri. Efter de sistnäm- da bankernas fusion fortsatte kon- kurrensen med Nordiska Förenings- banken som senare återtog det gamla namnet Föreningsbanken i Finland. Föreningsbanken och Kansallis-O- sake-Pankki tävlade över flera decennier om ställningen som Fin- lands ledande affärsbank. Kampen tog slut först år 1995 då bankerna slog ihop sina verksamheter och bil- dade Merita Bank. Nu fortsätter deras verksamhet i bankkoncernen Nordea.

Kansallis-Osake-Pankkis sista direktörer i Viborg före vinterkriget var Eino J. Hevonpää, Heikki Lähi- maa och R. Veisterä. Repolafilialen leddes av bankdirektör Veikko Vaaranen. Även Kansallispankki återvände till Viborg under fortsätt- ningskriget. Då leddes verksamheten

Viipurin Suomalainen Säästöpankki vid Repolagatan

Finlands Handelsbank, senare Helsingfors Aktiebank vid Torkelsgatan.

År 1938 var Viipurin Suomalainen Säästöpankki i storleksordningen den åttonde av Finlands sparbanker.

Bankens sista verkställande direk- tör före vinterkriget var justitieråd- mannen Juho Kivi-Koskinen. Han ledde också banken då den år 1942 återvände till Viborg till sitt gamla bankhus. Efter kriget fusionerades Viipurin Suomalainen Säästöpankki med Sparbanken i Kotka. Bankhuset i Viborg står kvar.

Suomen Kauppapankki Oy (Finlands Handelsbank Ab)

Det ansågs vara en stor prestigeför- lust för Viborg att Nordiska Aktie- bankens huvudkontor år 1907 flytta- des till Helsingfors. För att reparera skadan beslöt en del av bankens viborgska kunder att grunda en ny bank i Viborg. Suomen Kauppa- pankki Oy öppnade sina dörrar den 2 april 1907 vid Torkelsgatan 4. Till bankens förvaltningsråd hörde bl.a. kommerserådet Wilhelm Hackman, konsul Eugen Wolff samt handlan- dena Johan Fredrik (Fred) Hackman och Alexander Sergejeff. Bankens direktionsordförande var jur.kand.

Genom denna dörr gick man till Finlands Handelsbank

Arthur Neovius.

I september år 1912 flyttade ban- ken till sitt nya bankhus vid Torkels- gatan 12 som Uno Ullberg hade pla- nerat. Det var ett fyrvåningshus av grå granit. Banksalen var belägen i

TISDAGEN den 7 januari

TISDAGEN den 7 januari

get var Onni Björninen och Väinö Nikander. Banken fusionerades år 1986 med Föreningsbanken i Fin- land.

Bankhuset vid Torkelsgatan 12 står kvar i Viborg. Den vackra bank- salen med sitt restaurerade glastak är också kvar och används som bank. Handtaget på ytterdörren har fortfa- rande Handelsbankens initialer SKP-FHB.

Viipurin Työväen Säästöpankki (Arbetarnas Sparbank i Wiborg)

Arbetarklassens insats i landets eko- nomiska liv växte snabbt efter stor- strejken år 1905. För att befrämja sparsamheten och för att möjliggöra utlåningen inom denna samhälls- klass grundades särskilda sparbanker för arbetarklassen i de största stä- derna. En av de först grundade var Arbetarnas Sparbank i Wiborg som började med sin verksamhet den 3 maj 1910. Banken hade sitt kontor i handlanden A. Kaljunens hus på Katarinegatan (senare Slottsgatan) 36. Kontoret hölls i början öppet under tre dagar i veckan, två timmar per dag. Bankens första styrelseord- förande var bokhandlaren Adam Kuhanen och kamrer bokföraren Johan Petter Holopainen. Principa- lernas första ordförande var stenar- betaren K. V. Vasara.

Redan år 1912 flyttade banken till handlanden A. Schavoronkoffs hus vid Torkelsgatan 1. Bankens utveckling såg i början lovande ut men led av allvarliga störningar omkring inbördeskriget. Under flera månaders tid var man tvungen att hålla kontoret stängt, men i septem- ber 1918 kunde banken igen öppnas för allmänheten, denna gång i Nyk- terhetsföreningens hus vid Brahega- tan 17. Några månader senare flytta- de Arbetarnas Sparbank igen, nu till adressen Pellervogatan 9 där banken succesivt i tre olika lägenheter kunde arbeta ända till februari 1940 och ännu en kort tid under fortsätt- ningskriget. I juni 1943 flyttade banken ännu till Moskvins hus vid Rödabrunnstorget varifrån den eva- kuerades den 17 juni 1944. Arbetar- nas Sparbank i Wiborg fusionerades med Arbetarnas Sparbank i Kotka år 1948.

Som principalernas sista ordfö- rande verkade Toivo Seppälä, som bankens sista styrelseordförande riksdagsmannen D. B. Lindman och som sista kamrer Martta Heinonen.

Viipurin Pitäjän Säästöpankki från år 1922 Maalaisten Säästöpankki Viipurissa (Sparbanken för Wiborgs socken från år 1922 Landsbornas Sparbank i Wiborg)

Banken vars verksamhet i första hand var riktad till befolkningen på landsorten i Viborgs omgivning öppnade sina dörrar för allmänheten i början av år 1915 i Viborgs Lands- kommuns trähus vid Rödabrunns- gatan 1. Då Viljelys Oy i slutet av 1920-talet lät uppföra ett affärs- och bostadshus med sju våningar, det s.k. böndernas hus, på andra sidan av gatan flyttade banken in där på adressen Pohjolagatan 8. Banken återvände till samma hus ännu under fortsättningskriget. Efter kriget fortsatte verksamheten under en kort tid i Björneborg och Hel- singfors innan banken år 1948 fusio- nerades med Sparbanken i Kotka.

Till bankens principaler hörde bl.a. många jordägare från Viborgs omgivning. Pricipalernas första ord- förande var fabrikören, senare kom- munalrådet G. A. Kakriainen.

Savo-Karjalan Osakepankki vid Karjalagatan

Savo-Karjalan Osakepankki

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Till sin in- och utlåning var ban- ken i samma storhetsklass som Arbetarnas Sparbank i Wiborg. Båda var dock små banker jämfört med de två stora sparbankerna i Viborg.

Savo-Karjalan Osakepankki

I Viborg grundades sammanlagt tre affärsbanker. Den tredje var Savo- Karjalan Osakepankki som öppnade sina dörrar år 1916 i O.Y. Kimmos hus vid Torkelsgatan 18. Banken grundades av en grupp viborgska affärsmän, bl.a. Hakli, Lallukka ja Kump. Oys: verkställande direktör

Emil Tanninen. Bankens första chefdirektör var fil.mag. Kaarle Nestor Rantakari (tidigare Grön- qvist), en känd vit aktivist och politi- ker.

År 1929 flyttade banken till ett eget affärshus vid Karjalagatan 14. Huset var planerat av arkitekterna Paavo Uotila och Juhani Viiste. Den stora banksalen med höga fönster och glastak var belägen i gårdsfly- gelns lägre del med ingång från Kar- jalagatan. Huset står kvar och man ser ännu bankens initialer SKOP på fasaden.

Savo-Karjalan Osuuspankki grundades för att befrämja småföre- tagare i Savolax och Karelen. Den var dock klart mindre än de stora affärsbankerna. Banken hade under sina bästa år långt över fyrtio kontor i östra och sydöstra Finland. Ett

detalj: bankens initialer på Savo-Karjalan Osakepankkis vägg

Savo-Karjalan Osakepankki

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Till sin in- och utlåning var ban- ken i samma storhetsklass som Arbetarnas Sparbank i Wiborg. Båda var dock små banker jämfört med de två stora sparbankerna i Viborg.

Till sin in- och utlåning var ban- ken i samma storhetsklass som Arbetarnas Sparbank i Wiborg. Båda var dock små banker jämfört med de två stora sparbankerna i Viborg.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Wiborgs Nyheter • 13

detalj: bankens initialer på Savo-Karjalan Osakepankkis vägg

Savo-Karjalan Osakepankki

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

Bankens första styrelseordförande var Aatu Sirola och den sista Matti Vanhanen. Som bankens kamrer verk- ade hela tiden fil.mag. Väinö Pent- tinen.

✱ Historiskt och nytt ✱

Redaktör: Rainer Knapas

Lehtovaaras hus återuppstår

Lehtovaaras hus 1939. Spårvagnen syftar på den största trafikolyckan i Viborgs historia just här 15.9 1920, då en spårvagn i full fart kom nedför Slottsgatans backe, spårade ur och störtade över ända – fyra omkomna och åtta svårt skadade. Bild: virtuaalviipuri.fi.

Restaurang Lehtovaaras hus – på en synlig plats i hörnet av Slottsgatan och Torggatan – har under 2024 renoverats fullständigt, till sitt uttryck enligt Uno Ullbergs ritningar från ombyggnaden 1910. Restaurangen i Viborg öppnades som kafé och konditori 1916 och fick sitt namn efter ägaren Emil Lehtovaara. År 1922 övertogs kaféet av Ragnar Hansson från Sverige och blomstringstiden

som restaurang inföll efter förbudslagens upphävande 1933. I samma hus fanns den ledande Alko-butiken i Viborg och därtill ett antal övriga firmor. Även Wiborgs konst- och museibyggnad stod färdig 1931. Redan under vinterkriget skadades byggnaden svårt. Lehtovaara fortsatte som restaurang i Helsing-

fors, medförande till denna dag sin legendariska historia från Viborg. Efter kriget renoverades byggnaden nödortfärdigt och här verkade bland annat den viborgska textilfabriken ”Majak”. Efter årtal av fullständigt förfall har återuppbyggnaden tagit sikte på nya restaurang- och affärslokaler, innergården har blivit ett glas-täckt atrium.

Hackmanska huset – ny ägare

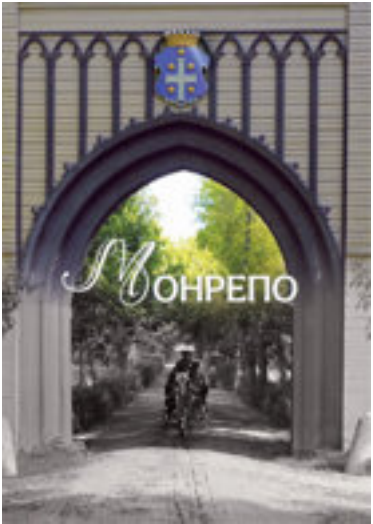
Under sommaren 2024 meddelade ryska medier att det stora och förnämna Hackmanska huset vid Norra Vallen, som i årtionden stått och förfallit utan synlig användning har bytt ägare och skall återställas till sin forna glans. För vilken användning – detta avslöjas inte.

På bilden Hackmanska huset, firmans huvudkontor vid Norra Vallen, ritat av Axel Gylén och Uno Ullberg 1909. Foto: Villmansstrands museum.

Monrepos-nytt

Parken har efter återöppnandet varit ett mycket populärt besöksmål för den inhemska ryska turismen, även huvudbyggnaden har varit öppen för publik med en utställning över parkens historia och dess ägare. Den stora salongen och gårdsplanen har också utnyttjats för olika välbesökta evenemang och konserter. En nyhet för året är att salongen också anlitats som historisk miljö för vigselakter av ryskt snitt. De redan traditionella utomhusevenemangen ”Syrrenernas dag” i juni och ”Datjasånger”, med program kring historiskt sommarliv har anordnats också 2024.

De museianställda på Monrepos har fortsatt att publicera intressanta historiska inlägg på Monrepos webbsidor och via V kontakte – den ryska motsvarigheten till Facebook. Ett mångsidigt urval av nyare studier publicerades år 2023 i Monrepo:

Omslaget till Monrepos Almanach nr 4 – efter äldre fotografi med den Nicolayska ätens adelsvapen infogad. Skölden uppsattes i samband med portens återuppbyggande.

Almanach IV, (redigerad av Natalia Lisitsa) en fjärde, rikt och vackert illustrerad historisk artikelsamling, denna gång även med naturalhistoriska inslag. Här behandlas bl.a. olika personer med anslutning till Monrepos, museets föremålssamlingar och Monrepos som fotografihistoriskt objekt. Andrej Salmanov skriver väldokumenterat om olika fotografers vistelser där och om deras motiv: Karl Cederhvarf, Signe Brandt och Konrad Oldenburg. En intressant amatörfotograf var egendomens förvaltare 1909–1916, agronomen Aatu Sirola. Han var son till kapellanen i Viborg Carl Gustaf Sirén och bror till den kände socialdemokraten och revolutionären Yrjö Sirola.

Viborgs medeltidsdagar

Medeltidsdagarna med slottet i centrum har blivit ett stort årligt evenemang, som 2024 anordnades den 16-18 augusti. Det digra programmet följde västeuropeiska mönster för motsvarande populära dagar t.ex. i Visby eller Åbo. Medeltiden kan årligen återupplevas i Viborg med riddare i harnesk, tornärspel, fanor och vapensköldar, väna jungfrur,

musik, dans, hantverk och marknader. Viborgs slott får spela huvudrollen som Rysslands enda västeuropeiska medeltidsborg, i ett färgrikt skådespel. Riddarromantiken har numera också ett eget stående musealt högkvarter i den katolska f.d. Hyacinthus-kyrkan vid Vattenports-gatan, numera kallad ”Riddarhuset”, Rytsarskij dom.

Affisch för Medeltidsdagarna i Viborg 2024. Bild: vk.com/vyborgmuseum.

Uno Ullbergs grav renoverad

Uno Ullbergs nyrestaurerade grav på Gamla begravningsplatsen i Helsingfors. Foto: Mikko Mäntyniemi.

I slutet av augusti 2024 ”avtäcktes” minnesvården över Viborgs stora 1900-talsarkitekt Uno Ullberg på Sandudds Gamla begravningsplats i Helsingfors ånyo, efter en omfattande renovering. Ullberg avled 1944 och hans gravsten med klassisk ornamentalt dekoration och modernistiska

inslag ritades av arkitektkollegan Alvar Aalto.

Restaureringsarbetet har skett på initiativ av Viipuri-yhdistys, tillsammans med Uno Ullberg-sällskapet och finansierats av Viipuri-Säätiö och Teollisuuden- ja liikkeenharjoittajain Seura Pamaus.

✱ Historiskt och nytt ✱

Redaktör: Rainer Knapas

Petri-Paulikyrkan 225 år

Petri-Pauli-kyrkan hade en stilig interiör med en praktfull nyklassisk altarpupp-sats. Fotografi från ett bröllop 1926. Museiverkets bildsamlingar.

På Petri-Paulidagen den 29 juli 2024 firades i Viborg 225-årsdagen av invigningen av den f.d. svensk-tyska församlingens kyrka 1799. Kyrkobygget för den gemensamma stadsförsamlingen var en del av guvernementsstadens omdaning, som tog fart efter stadsbranden 1793, med en förnyad stadsplan och ett storslaget program för nya offentliga byggnader i klassisk stil.

Den första nya kyrkan, Kristi förklarings katedral, stod färdig 1790 för stadens ”grekisk-ryska trosförvanter” efter hemställningar vid kejsarinnan Katarina II:s besök i staden

1783. År 1792 godkändes guvernementsarkitekten Johann Brockmanns ritningar för en ny luthersk kyrka och byggnadsarbetena inleddes efter branden 1793. Ritningarna omarbetades något av arkitekten Georg von Veldten i S:t Petersburg.

Efter många förvecklingar kunde den nya kyrkan invigas 1799 och den namngavs efter skyddshelgonen för två ryska regenter, Peter den store och den då regerande kejsaren Paul I. Kyrkans yttre arkitektur och interiören hade samma grunddrag som många andra lutherska kyrkor i S:t Petersburg och Ingermanland.

Blickfång var den efter Vinterkriget försvunna stora, eleganta altarpupp-satsen ritad av den konstintresserade översten Fabian Steinheil, innehavare av Saarela gård utanför Viborg och efter 1809 generalguvernör i Finland.

Till kyrkans 125-årsjubileum 1924 utgav kyrkoherden och prosten K.G.E. Mosander en liten men grundlig historik på svenska, baserad på uppgifter ur det då ännu intakta kyrkoarkivet. Hundra år senare, 2024, har denna historik utgetts på ryska av den Evangelisk-lutherska kyrkan i Ingermanland och den

Omslaget till K.G.E. Mosanders historik över Petri-Pauli-kyrkan i Viborg, nyutgiven 2024 på ryska till kyrkans 225-årsjubileum.

nuvarande lutherska församlingen i Viborg. Bakom utgivningen av den prydliga skriften står de långvariga medarbetarna i Wiborgs Nyheter: Alexej Melnov, numera ledare för forskningsverksamheten vid stadens museer och Natalja Aseva som översättare till svenska.

Själva jubileet firades i Viborg med ett utförligt program, i dagens läge utan företrädare för församling-

ens traditioner i Finland. En solenn del inleddes med hälsningar och musik, därefter följde te och kaffe med viborgskringlor, föredrag om Viborgs historia, kyrkans byggnads-historia och de lutherska församlingarna och slutligen en konsert med klassisk musik, även på kyrkans orgel.

Relief över Arno Tuurna avtäckt i Helsingfors

Helsingfors har fått ett nytt minnesmärke som påminner oss om Viborg. Den 12 oktober 2024 avtäcktes en relief av Viborgs stadsdirektör Arno Tuurna (1894–1976) av Wiipurien Yhdistys på fasaden till Döbelnsgatan 2 i Tölö där Tuurna ska ha bott under sina senare år i Helsingfors. Reliiefen är skulpterad av Jan Neva, och minnesmärket finansierades med understöd av Teollisuuden- ja liikkeenharjoittajain Seura Pamaus samt Viipuri-säätiö. Ceremonin, där släktens tal hölls av Tuurnas sonson Sami Tuurna, var talrikt besökt och efterföljdes av en middag på Gamla

studenthuset. Arno Tuurna (som fram till 1935 hette Thuneberg) var Viborgs första och enda stadsdirektör från år 1930 till 1948 (i praktiken till år 1944). Som officer 1918–1924 befordrades Tuurna till kapten och under kriget ännu till major 1942. Till sin utbildning var Tuurna vicehäradshövding och arbetade inom företagsvärlden. Tuurna hade en stark känsla för Viborg och Karelen och speciellt karelarna i exil efter kriget. Arno Tuurnas presenterades som Årets wiborgare 2013 i Wiborgs Nyheter 2014.

På hedersplats i slottet vid bokpresentationen: J.W. Ruuth och hans stadshistoria.

J.W. Ruuths Viborgs historia på ryska

Den 5 september 2024 hölls på slottet en ”presentatsija” av den nyutkomna första delen av J.W. Ruuths Viborgs stads historia på ryska, avsnittet om medeltiden. Boken har utkommit i 1700 exemplar på förlaget ”Inkeri” som specialiserat sig på litteratur rörande Ingermanland och Karelska näset. Ruuths fundamental arbete om stadens historia utkom på svenska 1906, på finska 1908. Därefter utgavs boken på finska i en omarbetad upplaga av Ragnar Rosén (den första landsarki-

varien i Viborg) 1931, därefter ännu i en nyutgåva 1987. Ruuths stadshistoria hörde till den första generationen av vetenskapligt uppbyggda stadshistoriker i Finland och baserade sig på ett omfattande och krävande källmaterial.

Översättningsprojektet har initierats av Viborgs stads museer under överinseende av slottets direktör Valentin Belousov och avsikten är att följande avsnitt, om Vasatiden, skall utkomma i bokform hösten 2025. Översättningen från det svenska

originalt – med all sin särskilda medeltidsterminologi ifråga om språk och sakinhåll – har varit krävande. Texten har bearbetats av ett särskilt redaktionskollegium, bestående av slottets engagerade forskare som stöd för översättaren Olga Kostanda, skandinavist från översättarseminariet för svensk litteratur vid statsuniversitetet i S:t Petersburg. Ruuths stadshistoria på ryska blir ett välgående tillskott till litteraturen om stadens historia för dagens viborgare och medeltidsforskningen i Ryssland.

Redaktionskollegiet för Ruuths Viborgs stads historia: från vänster Julija Mosjnik, Valentin Belousov, Ljubov Volkova, Alexej Melnov, Sofija Kuprik och översättaren Olga Kostanda. Foto: vk.com/vyborgmuseum, ur tidningen ”Vyborg”.

Handelsgillet i Viborg

Gillet är grundat 1887 och har i dag 132 medlemmar.

Vårmotet hölls den 28 mars. Vårmotet beslöt i andra och avgörande behandling godkänna styrelsens förslag till stadgeändring, enligt vilken medlemskap i gillet inte är bundet till kön. Efter mötet höll gillesmedlem Carl-Fredric Geust ett anförande om bombningarna av Viborg.

Den 7 juni ordnades en excursion till Borgå Gymnasii bibliotek för gillesmedlemmarna jämte avec, med påföljande lunch på restaurang Fryrsarinaranta i Borgå.

Stadgeändringen registrerades under sommaren, och har nu trätt ikraft.

Datum för höstmötet är den 4 november. Medlemmarna i Östsvenska Kvinnoförbundet är inbjudna till höstmötet. På programmet står ett anförande av Antti Järvi, vinnaren av Fackfinlandiäpriset 2023, under rubriken ”Luovutettuun Karjalaa jäänect”

Under 2024 stödde Gillet Östra

Finlands Nation, bland annat med anledning av nationens 100-årsjubileum, samt nationens medlemmar i form av stipendier.

Gilletns representanter har även deltagit i sammankomsterna för de svenskspråkiga Wiborgsföreningarna.

Gilletns styrelse 2024 bestod av ordförande Jan Sandström, viceordförande Niklas Simberg, sekreterare Fredric Granberg, skattmästare Johan Björkell, intendent Torbjörn Jakas, klubbmästare Paul Nouro samt Rasmus Olander.

Jan Sandström

Finska Litteratursällskapet i Viborg

Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura - Finska litteratursällskapet i Viborg (VSKS) har under senare år fått en allt starkare ställning som forum för studier och publikationer rörande Viborgs historia och kulturformer. Föreningen har blivit ett centrum för Viborgspublikationer i tryck och i elektronisk form, både ambitiöst vetenskapliga och mera populärt hållna. Därtill kommer välbesökta årliga evenemang både för

allmänheten och för medlemmarna. VSKS står i dag för de viktigaste nya bidragen till Viborgsforskningen i Finland. Samtidigt har historiska aktiviteter och publikationer på ryska också ökat i själva Viborg på andra sidan gränsen.

Nästa nummer i VSKS:s publikationsserie, Toimitteita 26, utkommer 2025 och innehåller föredragen från den årliga forskningsdagen den 13. 9.24, som denna gång hade temat ”Skapande kvinnor i Viborg”: författarna Kersti Bergroth och Iris Kähäri, konstnären Elga Sesemann och arkitekten Martta Martikainen-Yypä samt mynningslaren Tekla Hultin. Den återkommande ”Lempipä-dagen” – namnet syftar på Viborgsförfattaren Lempi Jääskeläinen – den 23.11 behandlade stadsdirektören Arno Tuurnas liv och

diktning, med professor Petri Karonen som föredragshållare.

VSKS har också detta år utökat sitt utbud på nätet. På adressen vsk.fi finns alla nummer av Toimitteita fritt läsbara och föreningens materialportal wiipuri.fi erbjuder bland annat mängder av annan digitaliserad Viborgslitteratur, nedtecknade viborgsminnen, en fin fotografisamling ordnad stadsdelsvis, ett stort antal föredrag i Youtube-format och uppgifter om musei- och arkivsamlingar med viborgskt innehåll.

Ordförande under året har varit docent Anu Koskivirta-Karonen, viceordförande teknologie doktor, arkitekt Netta Böök. Publikationsverksamheten har stått under ledning av professor em. Hannu K. Riikonen.

Rainer Knapas

Tyrgils Orden

Tyrgils Orden ser nu eskarper och förladdningar som väsentliga i kampen om slottets vidare existens. Slottets köksmästare har numera uppställt vad vi betraktar som oskäliga villkor för våra slottsmåltider och slottsbörderna har dragit sig tillbaka till de

viborgska förstäderna och kallat till kapitel på hamnkrogn Sjöhästen (Sea Horse) på Kaptensgatan i södra Helsingfors. Trevnaden har där varit betydande och förplagaden utsökt!

Vid vårkapitlet berättade premiärlöjtnant Joakim Borgar från Nylands brigad om händelserna i Ukraina, där han verkat som instruktör. Vid höstkapitlet var det kardinärlöjtnanten Arno Tuurnas liv och

Eckström som höll ett andragande över stadsläkaren i Wiborg Magnus Gadd med utflykter till dennes viborgska fränder. Båda föredragen åhördes av cirka tio slottsbörder.

Stormästare och slottshövding för de cirka 30 slottsbörderna är Henrik Degerman med Lars-Einar Floman, Mikael Westerback, Robin Eckström och Emer Silius som rådherrar.

Henrik Degerman

Wiborgs Läns Segelförening Viipurin Läänin Purjehdusseura

Wiborgs Läns Segelförening r.f. är en förening med gamla anor. Föreningen grundades år 1873 i Viborg. WLS har cirka 100 medlemmar och är en aktiv segelförening med ett sommarställe och en trygg seglarveckoslutet på år: storslaget och magiskt. Vi är otroligt tacksamma för våra årsfestmarskalkar Tatjana Nordman och Stefan Andersson samt alla andra som på något sätt hjälpte till och bidrog till att den

Monica Ståhls-Hindsberg

Föreningen 7 januari

I januari 2024 ställde Föreningen 7 januari traditionsenligt igen upp med fest på Riddarhuset i Helsingfors. Festen lockade ett stort antal gäster, och salen fylldes av prat, musik och dans. Eftersom det inte går att besöka staden är viktigt att vi fortsätter att samlas och fira Viborg. Även detta är riktade Föreningen Sjunde januari sitt välgörenhetsbidrag till barnen i Ukraina genom Kyrkans utlandshjälp.

Vårens årsmöte valde Maria Salenius till ordförande samt följande medlemmar till styrelsen: Erik Andersin, Henrik Antell, Irina Halminen, Mika Pynnönen, Rabbe

Maria Salenius

Östsvenska Kvinnoförbundet och Öst-Svenska Blomsterfondföreningen

Öst-Svenska Blomsterfondföreningens och Östsvenska Kvinnoförbundets aktiviteter under året 2024 har åter varit rikliga.

På våren besökte vi ett seminarium, ordnat av De Sjukas Vål i Folkhälsans hus i Tölö och i maj åkte vi på Doris Lines lunchkryssning i Helsingfors skärgård. På hösten besökte vi Hviträsk och i november

gästade vi Handelsgillet i Wiborg.

Jullunchen har gått av stapeln traditionsenligt i Restaurang Börs.

Under året har vi också hört Monica Holm berätta om sin resa till Mosambique, Anders von Bell har berättat om gravgårdarna i Wiborg och Annika Helkama-Tötterman har berättat om Årets Wiborgare 2024, Helena Helkama.

Allt som allt kan man säga att föreningarna igen haft ett intensivt år med högklassiskt och intressant program, och vi har också fått ett antal nya medlemmar till våra föreningar.

Vilket år för Östra Finlands Nation!

Vilket år vi har bakom oss! Den 24.2.2024 firade Östra Finlands Nation hundra år. Arbetet inför jubileet inleddes redan för flera år sedan med inrättandet av historikgruppen och beslutet att en historik skulle skrivas. Den 18 januari inleddes årets verksamhet med att den nya historiken Mot alla odds, Östra Finlands Nation 1653–1924–2024 lanserades. Eliel Kilpelä som skrivit boken berättade om processen och runt 60 personer samlades för att höja en skål till bokens ära samt för att köpa sitt eget exemplar.

Drygt en månad senare kulminerade alla projekt, förberedelser och den långa väntan i en sjundrande årsfest med nästan 300 deltagare. Festligheterna inleddes i våra egna lokaler i Nya Studenthuset med solenn akt samt hälsningar från flera vännationer, föreningar och privatpersoner än någonsin tidigare. Själva middagen avnjöt vi i Gamla studenthuset där salen dekorerats med programblad och annat med den särskilda jubileumsdesignen. Under middagen fick deltagarna bland annat ta del av ett tal av före detta riksdagsmannen och partilöförenden minister Pär Stenbäck samt en imponerande uppvisning av ab Kruthornen & Letta Gardet (orkester och dansare från vår vännation V-Dala nation från Uppsala). Firandet avslutades säkrlart med både vår största efterfest och sillfrukost någonsin, i Nya studenthuset. Enda sättet att beskriva veckoslutet på år: storslaget och magiskt. Vi är otroligt tacksamma för våra årsfestmarskalkar Tatjana Nordman och Stefan Andersson samt alla andra som på något sätt hjälpte till och bidrog till att den

*Sofia Lindholm
Ordförande 2024*

År 2024 var Wiborgs Konstväänner 134 verksamhetsår. Föreningen fick sin början 18.3.1890 när en energisk och sann konstskalkare, Thella Franckenhauser (18.4.1853 – 5.2.1931) inbjöd viborgare som var intresserade av konst till ett möte för att grunda en ritskola och konstsamling i Wiborg. År 2025 är ett jubileumsår då föreningen fyller 135 år. Föreningens verksamhet under år 2024 har fokuserats helt på att planera jubileumsårets program. Festkommittén, olika författare till artiklar, Tavastehus konstmuseum och Villmanstrands konstmuseum har satsat på förberedelserna för året 2025.

Föreningens webbsidor har planerats länge. Nu öppnas sidorna och

på dem publiceras en samling av artiklar. Jubileumsutställningen hålls i Kouvola konstmuseum 6.2–27.4.2025 och öppningsceremonin firas 5.2.2025. I utställningen med namnet ”Ikuinen kesä” finns 70 verk från över 50 konstnärer bland annat av Gunnar Berndtson, Eva Cederström, Magnus Enckell, Eero Järnefelt, Maria Wiik och Ellen Thesleff. Konsthistorikern Anna Kortelainen håller en offentlig föreläsning i Tavastehus 15.3.2025 och föreningen firar sin 135-åriga verksamhet i Tavastehus rådhus.

*Heli Halste-Korpela
Vice ordförande*

Jubileumskommittén för föreningens 135-årsjubileum, middag på restaurang Elm i september 2024. Till vänster framifrån räknat: Netta Böök, Anna Kortelainen, Sinikka Myyrä och Heli Halste-Korpela. Till höger framifrån: Petra Hollmérus, Jenny Valli, Iris Helkama och Henrika Tandefelt. Vid bordsändan föreningens ordförande Hannele Helkama-Rågärd.

Verksamhetsåret 2024 började traditionsenligt i bord Papula på 7de Januari-soarén. Det mer ovanliga inlaget var att föreningen då även marknadsförde Östra Finlands Nations 100-års historik som strax innan publicerats. Festen kunde även ses som startskottet för det jubileum som följde i februari på ÖFN.

Från de äldre medlemmarnas synvinkel var jubileet mycket lyckat, och den solenna akten var välbesökt. Flertalet deltagare som varit aktiva på 1950-talet var närvarande och de äldre medlemmarna var den största deltagargruppen på supén. Även på efterfesten sågs många äldre medlemmar, som dessutom orkade tåga vidare till föreningens sillfrukost dagen efter på 6e våningen i Nya Studenthuset. Konceptet var en framgång och kanske återskapas i någon form.

Tiden efter jubileet har förflutit mera stillsamt, men från äldre medlemmarnas synvinkel knyts ännu flera trådar samman, då de Äldres Råd på nationen välkomnat de delvis nya representanterna Mats

Brommels samt Ingemo Lindroos. Föreningens vårmöte arrangerades på den nyöppnade restaurang Kajsa-niemi, nuförtiden Cajsan Helmi. Efter mötet guidade styrelseledamot Olavi Luukkanen medlemmarna på den nyrenoverade Botaniska trädgården, i samma kvarter.

Som ett nytt inslag har en träff för ordförandena för de olika sammanlutningarna som finns och agerar i nationens äldremedlemskår gått av stapeln, där framtidsutsikter klargjorts och samarbetet intensifierats. Nationen funderar även på att precisera de Äldres Råds uppgifter.

Föreningens höstmöte kommer att gå av stapeln lördag 16.11. med middag på restaurang Glaspalatset och i samband med ett besök på den nya, fina baren som är inhytt i den tidigare nationslokalen Kupolen. Under höstmötet kommer även nuvarande ordförande ge vidare sta-fettipinnen efter 13 år. I december arrangeras även den traditionella Julskivan med nationens yngre-äldre medlemmar, preliminärt 12.12.

Målningar från jubileumsutställningen ”En evig sommar – verk ur Wiborgs konstväänner samling” i Kouvola konstmuseum 6.2.-27.4.2025. Överst Santeri Salokivi, Strandlandskap, 1918, olja på duk. Wiborgs konstväänner depositions-samling, Villmanstrands konstmuseum (VTY-2011). Foto: Villmanstrands museer, 2024. Nederst Rurik Lindquist, Landskap, olja på duk. Wiborgs konstväänner depositions-samling, Villmanstrands konstmuseum (VTY-2045). Foto: Villmanstrands museer, 2019.

Föreningssamarbete

Den 27 oktober 2023 träffades 15 viborgsvänner på Svenska Klubben för diskussioner om angelägna ärenden. Personerna representerade organisationerna Sjunde januari, Handelsgillet i Wiborg, Tyrgils Orden, Östsvenska Kvinnoförbundet och Öst-Svenska Blomsterfondföreningen, Tyrgilsmuseet, Wiborgs konstväänner, Wiborgs Läns Segelförening, Östra Finlands nation samt Föreningen Wiborg. Följande träff hölls den 9 april 2024 på Östra Finlands nation och den senaste på Aleksis Kividaen, den 10 oktober 2024.

Initiativet till dessa träffar kom efter diskussioner förda med Rainer Knapas under slutet av år 2022 och början av år 2023, under vilka vi funderade på de utmaningar som många föreningar i dag står inför. Det har blivit alltmer utmanande att rekrytera såväl medlemmar som aktiva i föreningar. Dessutom kände vi igen vissa utmaningar som kan anses gälla viborgsorganisationerna specifikt. Såväl andligen som politiskt har avståndet till Viborg sannolikt aldrig varit längre i modern tid.

Föreningarna har en relativt heterogen verksamhet, men man kan gott finna många likheter. En del av dem är traditionsbärande som upprätthåller arvet från kanske främst det svenska Wiborg, men alla värnar på något sätt om dess traditioner. Majoritetssprå-

ket i de flesta är svenska eller så är de tvåspråkiga. Många verkar även i närheten av Helsingfors, och många arrangerar liknande program, såsom utflykter och föredrag med Wiborgs anknytning. Medlemskåren överlappar även delvis i organisationerna. Föreningarna är ihopkopplade på medlemsnivå, och ofta även indirekt via styrelseledamöter som är aktiva i flera av dessa.

Det kan nästan anses överraskande att organisationernas officiella samarbete ändå varit mycket begränsat. Detta väckte intresset att arrangera en gemensam diskussion, vilket alla företrädare för föreningarna ansåg vara en bra idé. Det kom även relativt snabbt fram att organisationerna, när de presenterade sin verksamhet, står inför lite olika utmaningar och därför kunde inte enkla lösningar som stöder alla genast hittas. Det konstaterades ändå att det finns ett mervärde i regelbundna diskussioner där man inofficiellt kan diskutera angelägna ärenden samt dela idéer. Dessutom kan man på det sättet även föra vidare information om evenemang och nyheter som kunde locka medlemskåren och samtidigt underlätta styrelsernas arbete.

Samarbetet har efter tre träffar utvecklats till något som man lekfullt kunde kalla en ”middagsorden” där man planerar att två gånger om året,

Alexander Grandin

Alexej Melnov

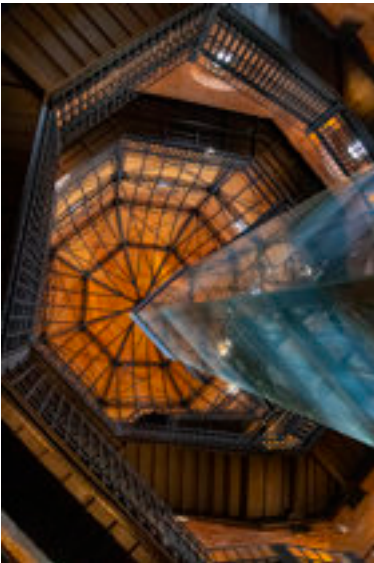
Årets nyheter från Viborg

Natalia Asejeva

Renoveringen av S:t Olofs torn avslutas

Den mångåriga renoveringen av S:t Olofs torn i slottet är äntligen slut! Eller åtminstone får man hoppas på det. De senaste åren ägnades bara åt inredningsarbeten. Först fick man renovera det historiska tegelmurverket som hade skadats rejält under två bränder på 1800-talet. Tack vare arkeologiska undersökningar kunde forskarna nå ända fram till klippgrunden och fick veta att tornets tjocklek där är 5,5 meter. I renoveringsprojektet ingick en ny trappa och en hiss eftersom tornet besöks idag av hundratusentals turister om året och den gamla trappan absolut inte passar för så många personer. Den nya trappan är nästan dubbelt så bred som den gamla och räckenas höjd motsvarar nutida säkerhetskrav. Dessutom har man lyckats bevara några gamla delar av trappan som ett slags historisk påminnelse.

Hisschaktets fundament vilar på klippan vilket minskar vibrationen i väggarna. Därtill tillåter hissens placering att se tornets väggar. Projektet omfattade inte nya bjälklag, men det

Den nya inglasade hissen i slottstornet. Foto Aljona Golovatj.

finns ändå flera platser i tornet där man kan stanna och se sig omkring. På utsidan installerades en ny belysning. S:t Olofs torn kommer att öppnas för besökare i början av 2025.

Restaurerat murverk och avsatser i tornet. Foto Aljona Golovatj.

Järnvägarnas underbara värld

I slutet av 2023 öppnades en utställning i samarbete med Ryska järnvägmuseet i S:t Petersburg på Viborgs slott. Den placerades i Tyghusets rymliga salar vars inredning påminner om den tidiga järnvägshistorien genom sina tegelmurverk och järnbalkar. Idén till utställningen kom 2020 när järnvägmuseet i S:t Petersburg tillsammans med Finlands järnvägmuseum gjorde flera gemensamma projekt till 150-årsjubileet av järnvägen S:t Petersburg–Helsingfors. En annan orsak var Allegro-tågets 10-årsjubileum. På grund av koronapandemin lyckades man tyvärr inte ordna alla planerade evenemang, men utställningarna i båda länderna och online blev ändå till.

Efter att utställningen på Ryska järnvägmuseet i S:t Petersburg hade stängts erbjöd sig Viborgs slott att visa den. På museet finns många föremål och dokument förknippade med järnvägar och därför bestämde man sig för att utvidga utställningen. Det bör också nämnas att 2023 var ett ”dubbeljubileum” för två viborgska järnvägsstationer: **Eliei Saarinens** och **Herman Gesellius** järnvägsstation i nationalromantisk stil (1913) och den sovjetiska av **A. V. Vasiljev**, **D. S. Goldgor** och **S. B. Speranskij** (1953). Förutom många lokomotivmodeller fanns det modeller i skala av stationerna Sjuvalovo, Pargolovo,

Terijoki och den viktigaste av alla – Viborg (1913). Den här modellen skapades på 1970-talet för Finlands järnvägmuseum och skänktes senare till motsvarande museum i Leningrad.

Utställningen omfattade flera olika teman, exempelvis järnvägsbyggande i kejsardömet Finland och dess inflytande på regionens näringsliv, turismen och livet i sommarvillorna. Mellan salarna placerades ett avsnitt som handlade om statsgränsen som alltid har delat järnvägen. Där stod en finsk tullman vid bordet och kollade den stackars petersburgska resenärens bagage. På väggen bakom honom hängde en originalritning av järnvägsbron över Systerbäck. På utställningen fanns också information om olovligt gränsöverskridande, inklusive den mest kända lagbrytaren – **Vladimir Lenin**. Lokomotivet som han åkte i 1917 står på Finlandsstationen i S:t Petersburg, tillhör Ryska järnvägmuseet och väger enormt mycket – därför ställdes bara dess modell ut i Viborg. Det här lokomotivet kan ses som ett slags exempel på hur relationerna mellan Sovjetunionen och Finland förändrades genom tiderna. I slottsmuseets samlingar finns foton på lokomotivet – en riktigt viktig artefakt inom kommunismen – när det ankommer till Nurmis (Luzjajka) station.

Konserveringen av den gamla domkyrkans ruin

I år har man äntligen förberett ett konserveringsprojekt för den gamla domkyrkan känd för sitt dramatiska öde. Det är värt att nämna att den här ruinen är det enda objektet i gamla staden som påminner om andra världskriget.

Viborgs slottsmuseum har sedan flera år tillbaka blivit ansvarigt för domkyrkan. Museet beställde ett konserveringsprojekt som omfattar både den inre delen och den före detta kyrkogården omkring domkyrkan. Tomten kring domkyrkan fick nya gränser som stämmer överens med de gamla som kan ses på 1600-talets kartor. Tack vare detta lyckades museet bli av med bilparkeringen på kyrkogården. De flesta arbeten är planerade till år 2025 och omfattar renovering av sten- och tegelmurverken. Flera fönsteröppningar ska få sin ursprungliga form. Den mest kända och omtyckta fönsteröppningen mot Klocktornet ska försvinna eftersom en del av muren annars riskerar att kollapsa. Byggnadens väggar ska se ut som på 1800-talet och under första hälften av 1900-talet. En betäckning ska byggas för att skydda domkyrkans murar från regn,

Domkyrkoruinens restaurering, projektillustration. Bild: Viborgs museum.

snö och is. Den kommer i alla fall att se ut som en ruin för att påminna om dess historia.

I början av 1800-talet ombyggdes domkyrkan till proviantmagasin vilket ledde till att den för alltid förlorade sina medeltida drag. Efter murarnas förstärkning ska man ordna en gräsmatta med gångleder för att tillåta besökarna se domkyrkan inifrån och delta i olika evenemang som till exempel gudstjänster för katoliker, lutheraner och ortodoxa. Omkring domkyrkan planeras

grönbyggande, gångar och en ”klostergård” – en sådan gård har sannolikt aldrig funnits där men den kommer att bli en bra lösning för den gamla kyrkogården, pryda staden och bli en trevlig plats för de som bor i närheten. Ett nytt stängsel ska byggas i jugendstil, precis som på 1910-talet enligt bevarade ritningar, foton och delar av stängslet som finns kvar vid S:t Hyacinthus katolska kyrka. På natten ska grinden vara stängd. Hela projektet kommer antagligen att ta ungefär två år.

Stadsdelen S:t Anne förändras

Stadsdelen S:t Anne – uppkallad efter bastionsfästningen Kron S:t Anne från 1730-talet – tillhörde aldrig familjen Nicolay, men i fjol blev den en del av Monrepos museum. Det kan verka egendomligt, men beslutet fattades på grund av det faktum att man på Monrepos ständigt arbetar med stora landområden och har nödvändiga resurser och utrustning. Nu ansvarar museet för murar, vallgravar, broar och

Corps de garde-byggnaden som nu håller på att renoveras. Senare ska den hysa en liten utställning tillägnad fästningens historia. År 2025 ska museet börja renovera utfartsporten mot den före detta Fredrikshamnsvägen. Samtidigt planeras restaureringen av den bastion som syns från gamla staden.

Slottsmuseet ska i sin tur göra upp ett renoveringsprojekt för krutkällaren som finns inom ovannämnda

da bastion. Antagligen ska krutkällaren hysa en utställning om havet. Nästa år hoppas slottet också på att få finansiering för att restaurera Ingenjörshuset vid strandgatan mot slottet, som kommer att bli ett stadshistoriskt museum.

Från järnvägsutställningen i det nyrenoverade Tyghuset på slottet. Modellen av Viborgs järnvägsstation från 1913, sedd från perrongsidan. Foto Aljona Golovatj.